

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde

2024. gada 9. janvārī

Turpinājums

2024. gada 16. janvārī

Sēdi vada

Satversmes tiesas priekšsēdētājs Aldis Laviņš.

A. Laviņš.

Labrīt! Lūdzu, sēdieties!

Turpinām tiesas sēdi.

Būs vairāki tiesnešu jautājumi vēl.

Vispirms vārds tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Jā, labrīt!

Man būs viens precizējošs jautājums tomēr Saeimas pārstāvim.

Pirmajā tiesas sēdē jūs arī izteicāt argumentus, un es vēlējos precizēt tieši par tiesvedības izbeigšanu. Tad vai jūs, lūdzu, varētu tomēr vēlvienreiz precizēt. Skaidrojot tieši, par kurām normām un uz kāda tiesiska pamata tad jūs lūdzat tomēr Satversmes tiesu izbeigt tiesvedību?

V. Vītoliņš.

Jā. Tātad, argumentējot un sadalot šos argumentus, kādi tika izteikti no pieteicēju puses, proti, bija argumenti arī par to, ka personas nespēja izpildīt šo te nepieciešamo uzturēšanās laiku un arī tika izteikti argumenti par to, ka personas, iespējams, nespēsot izpildīt nepieciešamā finansējuma apliecināšanas aspektu.

Un šajos jautājumos es vērsu uzmanību uz to, ka, tātad, pēc būtības saistībā ar šiem argumentiem sekas nav iestājušās. Līdz ar to, atsaucoties gan uz Satversmes tiesas 29. panta, proti, ja sekas nav, tad Satversmes tiesa var lemt par tiesvedības izbeigšanu un, otrām kārtām, arī attiecībā uz efektīviem aizsardzības līdzekļiem, proti, ja personām rastos tāda grūtība, tad personas varētu vērsties šajos aspektos vispārējās aizsardzības tiesā. Administratīvajā tiesā. Un attiecīgi arī tad risinātu šos... un šie bija tie aspekti, kāpēc Saeima vērsa uzmanību, ka šajos jautājumos nebūtu skatāma lieta.

A. Rodiņa.

Jā, paldies.

Bet tad es precizēšu. Lietā ir apstrīdētas divas normas. Kā jūs zināt, ir apstrīdēts tāpat tas regulējums, kas paredz izslēgt 24. panta 8. punktu, un arī 58. punkts. Tad jūsu lūgums attiecas uz kuru no apstrīdētajām normām? Vai uz abām?

V. Vītoliņš.

Tātad, pēc būtības 24. panta pirmās daļas 8. punkta izslēgšana pilnībā un vispār nevar skart šo personu tiesības. Līdz ar to pēc būtības, protams, šis ir jautājums tiesai, vai šajā gadījumā arī nebūtu izbeidzama lieta, pamatojoties uz 29. panta Satversmes tiesas likuma, savukārt tie mani iepriekš minētie argumenti ir saistīti principā tikai ar 58. punktu, Pārejas noteikumu 58. punktu.

A. Laviņš.

Paldies.

Sēdieties, lūdzu.

Vārds tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Jā. Labrīt!

Man būs savukārt jautājums pieteikuma iesniedzējām. Vakar un arī iepriekš tiesas sēdē vairākas pieaicinātās personas ir paudušas un vērsušas uzmanību uz konstitucionālās sūdzības ietvariem un, ja mēs runājam tieši par 91. pantu, ka ir divas Krievijas Federācijas pilsoņu grupas, bet ka konstitucionālā sūdzībā nav lūgts tiesu vērtēt tās atšķirības starp divām Krievijas Federācijas pilsoņu grupām. Tāpēc es gribēju paprasīt katrai no pieteikuma iesniedzējām tad arī paust savu pozīciju, vai, teiksim, ir lūgts to vērtēt vai nav lūgts? Kāda ir jūsu pozīcija par šo?

I. Nikuļceva.

Paldies par jautājumu.

Jā, protams, es noteikti lūdzu vērtēt arī šīs salīdzināmās personu grupas, kas ir Krievijas Federācijas pilsoņi, kuriem tika izsniegtas uzturēšanās atļaujas pēc pašreiz spēkā esošā regulējuma un tiem, kuriem tika izsniegtas uzturēšanās atļaujas pēc iepriekšējā likuma „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku uzturēšanos Latvijas Republikā”.

Es piekrītu, ka, šķiet, konstitucionālajā sūdzībā to nenorādīju, bet es pieskāros tam jau, sniedzot paskaidrojumus.

Protams, jā, es lūdzu Satversmes tiesu vērtēt arī šīs abas grupas, vai tās ir vienādos apstākļos un ja ir, tad vai ir kāds leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīgums? Plānoju arī par to izteikties debatēs.

A. Kučs.

Paldies.

Un ja es varu lūgt Krivcovas kundzi?

E. Krivcova.

Jā, es arī pievienojos un arī vēlos norādīt, ka mēs norādījām 91. panta pārkāpumu un arī paskaidrošu, ka šai atšķirībai mēs pievērsām uzmanību aprīlī Saeimas debatēs, Saeimas komisijas debatēs, kad Saeima apzināti atteicās mainīt šo te lietu. Tad mēs arī sapratām, ka tas tā ir. Un tas bija pēc sūdzības iesniegšanas. Bet mēs uzturam šo argumentu.

A. Kučs.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Un vārds tiesnesim Jānim Neimanim. Lūdzu!

J. Neimanis.

Man ir jautājums Saeimas pārstāvim.

Paralēli šim tiesas procesam ir izskanējuši arī divi argumenti. Un tie nav šeit šajā procesā sīkāk analizēti, bet es vēlējos... tā kā arī notiek sēdes ieraksts un nav nekādas atbildes uz tiem... divi jautājumi...

Kā jūs komentētu? Tātad, viens ir apsvērums, ka šīs reformas rezultātā cilvēkiem, kuriem ir šīs pastāvīgās uzturēšanās atļaujas, Krievijas pilsoņiem, esot tagad zudusi deklarētā dzīvesvieta... anulēta... pazudusi... ieraksts, tātad. Un otrs, ka viņi netiekot vairs pie medicīniskās aprūpes.

Vai tā ir patiesība? Vai tie ir absolūti meli? Vai tas izriet no tiesību normām? Varbūt jūs to varat īsumā komentēt?

V. Vītolīš.

Jā, paldies.

Tātad, saskaņā ar likumu „Par dzīvesvietas deklarēšanu”, šķiet, 6. pantā ir noteikts pienākums būt deklarētai dzīvesvietai personām, kuras ir saņēmušas pastāvīgās uzturēšanās atļaujas, arī termiņuzturēšanās atļaujas. Līdz ar to, ja personai zūd šī atļauja, tad arī šī dzīvesvieta tiek koriģēta, vai drīzāk, no Fizisko personu reģistra šī deklarētā dzīvesvieta tiek izslēgta. Tas nozīmē, ka likumdevējs ir devis saprātīgu termiņu, lai attiecīgi izpildītu šī 58. punkta Pārejas noteikumu normu un attiecīgi jau pēdējos grozījumos, ja tā var teikt, tad arī likumdevējs deva šo īpašo uzturēšanās

atļauju, kura arī personai dod tiesības likumīgi uzturēties, tātad, faktiski paildzinot šī 58. punkta izpildes procesu.

Šādā gadījumā deklarētā dzīvesvieta personām nezūd un personām pēc būtības šī deklarētā dzīvesvieta zūd tikai tad, ja personas nebūs izpildījušas attiecīgās prasības vai arī nebūs izmantojušas iespēju saņemt šo īpašo uzturēšanās atļauju, kas tika paredzēta, kā jau es teicu, šajos pēdējos grozījumos.

Attiecībā uz veselības pieejamību. Pēc būtības par maksu veselības pieejamība ir pieejama jebkurai personai, kura atrodas Latvijas Republikas teritorijā. Savukārt atbilstoši Valsts aprūpes finansēšanas likumam ir noteikts šis te minimālais valsts apmaksātais grozs un šķiet, jā... 9. pantā ir tiesības saņemt valsts apmaksātās medicīniskās palīdzības minimumu. Pirmās daļas 3. punktā ir attiecīgi noteikts arī ārzemniekam, kuram ir pastāvīgās uzturēšanās atļauja Latvijā. Proti, ja netiek izpildīti šie nosacījumi, tad, protams, iestājoties vai nu pirmajam... vai otrajam, garākajam termiņam... tad attiecīgi persona būtu apgrūtināta saņemt šo valsts apmaksāto veselības aprūpi. Bet jebkurā gadījumā personai būtu pieejama veselības aprūpe pa samaksu.

J. Neimanis.

Tad mazliet precizēšu.

Tātad, Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 6. pants nosaka, ka pienākums deklarēt dzīvesvietu ir arī ārvalstniekam, kuram ir šī pastāvīgās uzturēšanās atļauja jeb, citiem vārdiem sakot, saņēmuši šo uzturēšanās atļauju... Un tas, ka tātad mainās šis tiesiskais regulējums Imigrācijas likumā, nenozīmē, ka tā deklarētā dzīvesvieta tiek anulēta. Bet faktiski tikai to, ka, ja visas tās prasības, kādas ir ietvertas tagad saskaņā ar šo reformu attiecībā uz ārvalstniekiem, lai saņemtu un uzturētu šo uzturēšanās atļauju spēkā, ka tādā gadījumā, ja šīs prasības netiek izpildītas, tad, protams, ka ārvalstniekam ir jāpamet Latvijas teritorija un līdz ar to arī tādā gadījumā tad viņa deklarētā dzīvesvieta tiek anulēta un viņa zūd... un arī tiesības saņemt valsts nodrošināto veselības aprūpes pakalpojumu minimumu arī zūd.

V. Vītolinš.

Šeit ir jāsadala. Proti, dzīvesvieta kā tāda nezūd un cilvēks joprojām var uzturēties šajā dzīvesvietā, jo tas nav saistīts tieši ar dzīvesvietas deklarāciju. Bet tas, kas notiek... Tātad, iestājoties šim termiņam, tātad, līdz kuram ir noteiktas šo prasību izpildes vai nu par jaunas pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanu vai arī par šīs īpašās atļaujas saņemšanu. Tātad, šajā brīdī Fizisko personu reģistrā tiek koriģēti dati. Un, protams, ka visas citas institūcijas, tātad, veselības aprūpes sistēma arī gūst datus no Fizisko personu reģistra. Un ja šajā reģistrā ir iekļauta informācija, ka persona attiecīgi nav aktīvs ārzemnieks, ja tā var teikt, tad protams, ka veselības aprūpe šai personai par brīvu šajā apjomā nav pieejama. Bet par maksu, protams, ir pieejama.

Jā, līdz ar to... tāpat, un par šo izraidīšanu... Šī persona, protams, joprojām var dzīvot šajā dzīvesvietā, ja civiltiesiski personai īpašnieks atļauj to darīt attiecīgi, un protams, šajā izceļošanas laikā tad attiecīgi persona joprojām likumīgi uzturas valstī un joprojām var kārtot nepieciešamās formalitātes, bet, kā jau minēju, tāpat, institūcijas, kuras par maksu sniedz pakalpojumus, piemēram, veselības aprūpe, protams, ka šāda bezmaksas pieeja vairs personai nav.

A. Laviņš.

Paldies.

Lūdzu, sēdieties!

Tā... Tiesnešiem jautājumu vairs nav.

Tāpēc vaicāšu pieteikuma iesniedzēju pārstāvēm... Vai uzskatāt, ka ir pamats pabeigt lietas izskatīšanu pēc būtības un pāriet pie tiesu debatēm?

I. Nikuļceva.

Jā, varam pabeigt lietas izskatīšanu pēc būtības un pāriet pie debatēm.

A. Laviņš.

Krivicovas kundze?

E. Krivcova.

Jā. Es arī pievienojos, ka varam pabeigt un pāriet pie tiesu debatēm.

A. Laviņš.

Saeimas pārstāvis?

V. Vītolīš.

Jā, paldies. Uzskatu, ka var pabeigt un pāriet pie debatēm.

A. Laviņš.

Paldies. Lietas izskatīšana pēc būtības tiek pabeigta un pārejam pie tiesu debatēm.

Vārds tiesu debatēs vispirms būs pieteikuma iesniedzēju pusei. Kā jau iepriekšējā tiesas sēdē noskaidrojām, katrai no pārstāvēm ir 30 minūtes dotas, Saeimas pārstāvim – 45 minūtes.

Sākam uzklaut jūs tiesu debatēs. Lūdzu!

I. Nikuļceva.

Paldies.

Godātā tiesa! Vispirms, kā vienmēr, vēlos norādīt, ka uzturu spēkā visu, kas tika teikts iepriekš tiesas sēdē – gan paskaidrojumos, gan atbildot uz jautājumiem, protams, arī rakstveidā norādīto konstitucionālajā sūdzībā.

Un tad jau sākot runāt pēc būtības. Uzskatu, ka vispirms šajā lietā būtu vērtējams Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības 4. protokola 4. pants, kas paredz absolūtu aizliegumu kolektīvi izraidīt ārvalstniekus.

Manuprāt, šī panta ietvaros starp lietas dalībniekiem, starp pusēm ir pamatā strīds par diviem apstākļiem. Pirmkārt, strīds par jēdzienu „izraidīšana” un otrkārt, strīds par to, vai tieši apstrīdētās normas paredz individuālu attieksmi.

Un runājot par jēdzienu „izraidīšana”, vispirms gribu piekrist vairāku pieaicināto personu, jo īpaši pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās teiktajam, ka tieši Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūra neregulē tādu gadījumu, kāds ir šajā lietā, proti, ka uzturēšanās atļauja tiek anulēta uz likuma pamata, bet ir jāņem vērā tie principi, kas ir nostiprināti Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā. Nu, un šie principi, kurus es saskatu... Tātad, pirmkārt, citējot spriedumu „Gruzija pret Krieviju” kolektīvā izraidīšana ir jebkādi pasākumi, kas liek ārzemniekiem kā grupai atstāt valsti. Tātad, jebkādi pasākumi. Un arī citās lietās vairākās ir skaidrots, ka Konvencijas 4. protokola 4. panta mērķis, galvenais mērķis ir neļaut valstīm atbrīvoties no ārvalstniekiem, nepārbaudot viņu personiskos apstākļus un neļaujot izteikt savus argumentus.

Un, tātad, manā ieskatā, sākotnēji runājot par šo jēdzienu, ir jāvērtē, vai likumdevēja mērķis bija veikt pasākumus, lai kāda ārvalstnieku grupa, tātad, konkrētajā gadījumā Krievijas pilsoņi ar attiecīgā veida atļaujām atstātu Latviju vai arī nē.

Un vēlos vērst uzmanību uz to, ka Imigrācijas likuma Pārejas noteikumu 58. punkts tieši paredz šādu uzturēšanās atļauju izbeigšanu. Un uzturēšanas atļaušanas izbeigšanas principiālais sasniedzamais rezultāts nevar būt cits kā vien tas, ka ārzemniekam ir jāpamet valsts.

Ja apstrīdēto normu mērķis būtu radīt mehānismu, kā Krievijas Federācijas pilsoņi ar attiecīgajām atļaujām var atrasties Latvijā, kā norāda Saeima, tad nebūtu vajadzīgs izbeigt šīs uzturēšanās atļaujas.

Nevar piekrist arī tam, ka apstrīdētās normas nespiež ārvalstnieku pamest valsti, jo viņi var izvēlēties citu statusu. Apstrīdētās normas neparedz, ka šīs pastāvīgās uzturēšanās atļaujas vietā tiek piešķirts cits statuss. Tas ir atkarīgs no katras pašas personas rīcības, pretendējot uz šādu statusu vai citu statusu, vai arī nē.

Un faktiski mēs zinām, ka ne visi Krievijas Federācijas pilsoņi ir veikuši aktīvas darbības. Uzturēšanās atļaujas ir izbeigtas ar 2023. gada 1. septembri aptuveni 2200 cilvēkiem, kā norādīja Saeimas pārstāvis.

Un arī Krievijas Federācijas pilsoņiem, kuri nav nokārtojuši valsts valodas pārbaudi, jau ir izbeigtas pastāvīgās uzturēšanās atļaujas un, ja viņi saņems

termiņuzturēšanās atļaujas uz diviem gadiem un nenokārtos valsts valodas pārbaudi, tad arī viņiem būs jāatstāj Latvija.

Otrs apstāklis, par, ko, manuprāt, ir strīds lietā, tātad, ir individuālā izvērtējuma esamība. Vēlos vēlreiz vērst uzmanību uz to, ka uzturēšanās atļauju anulēšana notiek uz likuma pamata. Tātad šajā mirklī individuāls izvērtējums nenotiek. Un, ja ārvalstnieks pats nepiesakās citam statusam, tad uz likuma pamata viņa uzturēšanās Latvijā kļūst nelikumīga, ko arī paredz Imigrācijas likuma 41. pants. Ja konstatēta ārvalstnieka nelikumīga uzturēšanās Latvijā, viņam izdod izbraukšanas rīkojumu.

Un es, protams, neapstrīdu to, ka individuāls izvērtējums tiek veikts, un var tikt veikts, izdodot izbraukšanas rīkojumu vai arī rīkojumu par iespiedu izraidīšanu, bet šāds individuāls izvērtējums nevar novērst un nevar mainīt pastāvīgās uzturēšanās atļaujas izbeigšanu.

Vēlos arī norādīt, ka Imigrācijas likums paredz iespēju neizdot izbraukšanas rīkojumu vai arī rīkojumu par piespiedu izraidīšanu humānu apsvērumu dēļ, kas ir šaurāks jēdziens, kā, piemēram, privātās dzīves aizsardzība. Un šajā gadījumā likums paredz tikai ārzemniekam uzturēties noteiktu laiku, ne ilgāk kā gadu Latvijā. Protams, adresāts var apstrīdēt un pārsūdzēt gan izbraukšanas rīkojumu, gan piespiedu izraidīšanas rīkojumu gan iestādē, gan tiesā, un tad arī var tikt vērtēts privātās dzīves aspekts. Tomēr tas nevar novērst uzturēšanās atļaujas izbeigšanu uz likuma pamata. Tā būtībā ir tikai situācijas atlikšana, bet nevis lēmums par uzturēšanās atļaujas turpināšanu, neizbeigšanu. Arī administratīvās tiesas kompetencē nav likuma, uz kura pamata notiek uzturēšanās atļauju izbeigšana vai atcelšana. Tas ir tikai Satversmes tiesas kompetencē.

Tālāk pieskaršos Satversmes 91. pantam, proti, vienlīdzības principam.

Nu un sāksu ar šī principa interpretāciju. Es diemžēl nevaru piekrist viedoklim, ka, ja Satversmes tiesa vērtē pamattiesību ierobežojumu atbilstību gan kādam citam Satversmes pantam, gan 91. pantam un atzīst pamattiesību ierobežojumu par nepieciešamu demokrātiskā sabiedrībā, tad tā saistībā ar 91. pantu pēc būtības izvērtē nevis lietā apstrīdēto normu, bet citās normās ietverto regulējumu, atbilstoši kuram attiecībā uz citu salīdzināmo grupu ierobežojums nav noteikts. Tātad faktiski tiek vērtēta neesoša norma.

Es vēlos uzsvērt, ka tā ir Satversmes 91. pantā ietvertā vienlīdzības principa būtība – tiesības uz vienādu izturēšanos vienādos jeb salīdzināmos apstākļos. Un Satversmes 91. pants pat nesaista vienlīdzību ar kādā citā Satversmes pantā paredzēto pamattiesību aizskārumu, nerunājot nemaz par pārkāpumu. Un normas adresāta tiesības uz vienlīdzību var tikt pārkāptas arī gadījumos, ja apstrīdētā norma atbilst citā Satversmes pantā garantētajām tiesībām. Respektīvi, ja likumdevējs, nepārkāpjot citus Satversmes pantus, ir noteicis kādai personu grupai ierobežojumu, bet citām personām

līdzīgā grupā nē, tad tas ir attaisnojams tikai tad, ja pastāv legītimais mērķis un samērīgums.

Piekrītu arī Satversmes tiesas sēdē izskanējušajam, ka konkrētajā gadījumā arī pieteikuma iesniedzēji nenorāda un neapstrīd to, ka citām personu grupām nav noteikti ierobežojumi, bet tikai apstrīd uzturēšanās atļauju izbeigšanu attiecībā uz pieteikuma iesniedzējiem uz šo te grupu.

Nu un Satversmes 91. panta ietvarā tas principiālais strīds, kas ir starp pusēm lietā, tātad, ir par to, vai personu grupas atrodas vienādos vai salīdzināmos apstākļos. Un tad patiešām normas adresātus es salīdzināšu gan ar citu valstu pilsoņiem, kuriem ir izdotas uzturēšanās atļaujas uz tā paša pamata, gan arī ar Krievijas pilsoņiem, kuri saņēmuši atļaujas pēc likuma „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijā”.

Un kā jau vairākkārt norādīju, manā ieskatā visas personas, kas saņēmušas pastāvīgās uzturēšanās atļauju, atbilstoši Imigrācijas likuma 24. panta pirmās daļas 8. punktam, atrodas pilnīgi vienādos apstākļos. Un kritērijs salīdzināšanai ir pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanas pamats, tātad, bijušais Latvijas pilsonis vai nepilsonis.

Es vēlos norādīt uz to, ka šis kritērijs patiesībā arī ietver personas ciešo saikni ar Latviju, kāda nu neapšaubāmi ir arī bijušajiem pilsoņiem un nepilsoņiem. Un šāda cieša saikne ar Latviju ir visiem subjektiem, ne tikai tiem, kuriem izdeva uzturēšanās atļaujas pēc spēkā esošā likuma, bet arī atbilstoši likumam „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā”.

Saeima un vairākas pieaicinātās personas norāda, ka Krievijas pilsoņi nav vienādā situācijā saistībā ar Krievijas uzsākto kara darbību Ukrainā. Un tomēr es vēlos norādīt, ka pilsonība nav kritērijs, jo attiecīgā veida uzturēšanās atļaujas nav piešķirtas kaut kādā veidā diferencējot pēc pilsonības. Tā ir tā atšķirīgā attieksme – diferenciācija pēc pilsonības. Un arī, kā vairākkārt norādīju, Krievijas Federācijas pilsoņi, kas nav lēmuma pieņēmēji un nav iesaistīti kara darbībā, nav atbildīgi par Krievijas valsts varas rīcību. Un arī vairākas pieaicinātās personas, tostarp Aleksejs Dimitrovs un „Baltic Human Rights Society” pārstāve norādīja, ka ikviens Krievijas Federācijas pilsonis nenes juridisku atbildību par savas valsts varas agresīvo rīcību.

Vēl jo vairāk. Vienādos apstākļos, tātad, pieskaroties nākamai salīdzināmai grupai, ar apstrīdēto normu adresātiem atrodas Krievijas pilsoņi, kuri ir saņēmuši uzturēšanās atļaujas pēc likuma „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu Latvijas Republikā”. Un atsauksos uz Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes sniegto informāciju, ka pēc šī likuma uzturēšanās atļaujas ir saņēmuši 1262 nepilsoņi arī un 37 Latvijas Republikas bijušie pilsoņi. Tātad personas ir pilnīgi vienādā situācijā.

Neiztur kritiku norāde uz to, ka uzturēšanās atļaujas atbilstoši iepriekšējam likumam izsniegtas sen, laikā sen... un to saņēmēji ir gados veci. Vēlos norādīt, ka arī

četras pieteikuma iesniedzējas, kuras es pārstāvu, ir visas gados virs 60 gadiem un visas ir saņēmušas uzturēšanās atļauju pirms vairāk kā desmit gadiem.

Tātad, šajā lietā apstrīdētās normas paredz atšķirīgu attieksmi pret personu grupām ar vienādam situācijām.

Un šī atšķirīgā attieksme, salīdzinot tās pirmās divas personu grupas, ir pēc pilsonības kritērija un salīdzinot otrās divas personu grupas atkarībā no piemērojamā likuma, tātad, iepriekšējā likuma vai Imigrācijas likuma.

Un, vērtējot attaisnojamību, es vēlos vērst vērīgu uzmanību uz to, ka, jau sniedzot paskaidrojumus, norādīju, ka Saeima Satversmes 91. panta kontekstā nav norādījusi leģitīmos mērķus. Un arī Satversmes tiesas sēdē Saeima šādus leģitīmos mērķus nenorādīja, kas jau būtu pamats atzīt apstrīdētās normas par neatbilstošām Satversmei.

Attiecībā uz leģitīmo mērķi, kas norādīts Satversmes 96. panta kontekstā, tas ir, uz valsts valodas aizsardzību, pieskaršos ļoti īsi, jo jau iepriekš norādīju, ka šāda prasība acīmredzami nevarētu tikt attiecināta tikai uz vienas valsts pilsoņiem, uz Krievijas pilsoņiem, un ja salīdzina ar iepriekšējo likumu, tad vēlos norādīt, ka arī pēc likuma „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieeļošanu un uzturēšanos Latvijā” valsts valodas pārbaude... tātad, jākārto attiecīgajai personu grupai nebija. Nu, tātad, ja nevar saskatīt valsts valodas aizsardzību Satversmes 91. panta kontekstā, tad acīmredzami kā par leģitīmu mērķi var runāt par valsts drošības stiprināšanu. Turklāt, kā norādīja arī Saeimas pārstāvis un pieaicinātās personas, tad tā ir preventīva drošības risku mazināšana, nu, nerunājot par konkrētiem draudiem.

Arī atsauksos uz, tātad, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes sniegto informāciju, ka Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāju statuss ir atteikts 219 personām. Bet nevienam tas nav atteikts dēļ drošības riskiem, proti, tāpēc, ka pastāvētu kompetentas valsts iestādes atzinums. Un līdz ar to secinu, ka šādi drošības riski nu vismaz līdz šim nav identificēti.

Un arī vērtējot abstrakti, es vēlos vērst uzmanību uz to, ka Saeima nav norādījusi reālus pastāvošus konkrētus drošības apdraudējumus, ko būtu radījuši Krievijas Federācijas pilsoņi ar attiecīgā veida uzturēšanās atļaujām, bet tikai paudusi tādu vispārīgu frāzi par nepieciešamību preventīvi rūpēties par valsts drošību.

Es vēlos atsauktos uz to definīciju, ko sniedz Nacionālās drošības likums. Proti, nacionālā drošība ir valsts un sabiedrības īstenotu, vienotu, mērķtiecīgu pasākumu rezultātā sasniegts stāvoklis, kurā ir garantēta valsts neatkarība, tās konstitucionālā iekārta un teritoriālā integritāte, sabiedrības brīvas attīstības perspektīva, labklājība un stabilitāte. Manuprāt, Saeima nu nav šajā lietā pierādījusi, ka jebkura no šīm vērtībām ar apstrīdētajām normām būtu reāli apdraudēta. Vēlos arī norādīt, ka draudiem ir jābūt faktiskiem, nevis teorētiskiem vai abstraktiem. Tas uzsvērts arī direktīvā Nr. 2003-109 un Eiropas Savienības tiesas spriedumā lietā Nr. C-448/19, uz kuru atsaukos arī tiesas

sēdē un kurā norādītie principi nu, bez šaubām, ir izmantojami arī, ja mēs runājam par pastāvīgās uzturēšanās atļaujām nacionālā valstī.

Nu un tad tālāk pieskaršos pie samērīguma, pie tādiem diskutablākiem jautājumiem. Kā noskaidrojās Satversmes tiesas sēdē, individuālās izvērtēšanas mehānismi, ja ārvalstnieks apdraud valsts drošību, kas ir minēti Imigrācijas likuma 34.–36. pantā, neattiecas uz tiem pilsoņiem, kuri ir saņēmuši uzturēšanās atļaujas atbilstoši 24. panta pirmās daļas 8. punktam. Tad līdz ar to ir acīmredzams, ka alternatīvais līdzeklis ir grozīt šīs likuma normas un paredzēt tos mehānismus attiecībā arī uz šādām personām, proti, ja saņemts kompetentas valsts iestādes atzinums, ka ārvalstnieks apdraud valsts drošību, tad būtu iespējams arī anulēt uzturēšanās atļauju.

Saeima norāda, ka padziļināts izvērtējums tiek veikts tieši izsniedzot uzturēšanās atļaujas, bet ne pie pārreģistrācijas. Tad es vēlos norādīt, ka alternatīvs līdzeklis ir tieši Imigrācijas likumā paredzēt noteiktiem ārvalstniekiem iesniegt Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei noteiktus dokumentus, ierasties uz interviju, lai varētu padziļinātu izvērtējumu veikt un pārvaldes pienākums ir veikt šādu padziļinātu pārbaudi, tomēr pirms tam neanulējot uzturēšanās atļauju. Un tad alternatīvs līdzeklis būtu anulēt šo atļauju tikai tad, ja šajās padziļinātajās pārbaudēs tiešām tiek konstatēts, ka ārvalstnieks apdraud valsts drošību vai arī neizpildās kādas citas likuma prasības, kuras arī likumdevējs ir tiesīgs noteikt.

Neiztur kritiku apgalvojums, ka neanulējot uzturēšanās atļauju, leģitīmo mērķi nevarētu sasniegt tādā pašā kvalitātē, jo iestādēm nebūtu kapacitātes izvērtēt katru gadījumu individuāli. Tas arī izskanēja tiesas sēdē. Lemjot pēc apstrīdēto normu piemērošanas par Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusa vai cita statusa piešķiršanu, tieši katra persona tiek izvērtēta individuāli. Tātad, šajā aspektā nekas nemainītos.

Vēlos arī saistībā ar 91. pantu nobeidzot pieminēt to, ka konkrētajā gadījumā netika salīdzināti citas valsts pilsoņi, tātad, ārzemnieki ar Latvijas Republikas pilsoņiem, bet gan ārzemnieku grupas savā starpā. Un tā ir būtiska atšķirība, piemēram, no vienas pieaicinātās personas minētā Eiropas Cilvēktiesību tiesas sprieduma lietā „Savickis un citi pret Latviju”.

Vēlos uzsvērt, ka atšķirība starp kādas valsts pilsoņiem un ārzemniekiem ir daudz būtiskāka nekā atšķirība starp vairāku ārzemnieku grupām. Nu, līdz ar to es arī nepiekrītu, ka šeit būtu lielāka valsts rīcības brīvība, tieši pretēji.

Nu... un tad, jā. Kopumā uzskatu, ka ierobežojums, kas noteikts ar Satversmes 91. pantā garantētajām tiesībām, nav attaisnojams un līdz ar to arī apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 91. pantam.

Tālāk pieskaršos Satversmes 96. pantam pavisam dažās frāzēs, cerot, ka būs vairāk Krivcovas kundzes debašu runā par šo pantu. Bet, tātad, dažas lietas, ko vēlos pieminēt.

Attiecībā uz normas par privāto un ģimenes dzīvi aizsardzību tvērumu. Vēlos norādīt, ka attiecīgajiem Krievijas pilsoņiem jau bija pastāvīgās uzturēšanās atļauja, tātad, jau bija pastāvošs statuss, pastāvošs privātās un ģimenes dzīves aizsardzības līmenis. Līdz ar to apstrīdētās normas ir jāvērtē kā ierobežojums jau šim pastāvošajam privātās un ģimenes dzīves aizsardzības līmenim.

Nepieskaršos vairāk labas likumdošanas principam, kur uzturu spēkā visu teikto.

Attiecībā uz leģitīmo mērķi. Es būtībā gribētu piekrist pieaicinātajai personai Aleksejam Dimitrovam, kurš, ja es pareizi sapratu, norādīja, ka ir likumdevēja nolūks jeb subjektīvais mērķis un ir likuma normas objektīvais mērķis, kas ne vienmēr sakrīt. Un šajā gadījumā sākotnējais likumdevēja mērķis acīmredzami bija saistīts vienīgi ar valsts drošības apsvērumiem, bet ar vēlākajiem grozījumiem jau akcents tika likts uz valsts valodas aizsardzības mērķi.

Pavisam īsi. Uzskatu, ka valsts valodas aizsardzības mērķi ar apstrīdētajām normām nevar sasniegt, jo tas, ka persona ir nokārtojusi valsts valodas pārbaudi, nenozīmē valodas lietošanu ikdienā, īpaši vecākiem cilvēkiem, kas nav aktīvi vairs un arī ir daudz alternatīvu, tostarp, integrācijas valodas veicināšanas pasākumi, par kuriem tiesībsarga pārstāve pareizi norādīja, ka tie ir fragmentēti un nav kompleksi.

Un piekrītu, ka pastāvīgās uzturēšanās atļaujas anulēšana personām, kuras neprot valsts valodu, nav samērīga, ko norādīja Aleksejs Dimitrovs un „Baltic Human Rights Society”.

Un arī piekrītu pēdējās no šīm divām minētajām pieaicinātajām personām pārstāves teiktajam, ka aiz valsts drošības nedrīkst paslēpt visu. Tātad, uzskatu, ka konkrētajā gadījumā valsts drošības mērķis ir norādīts formāli, bez konkrēti identificējamiem tieši konkrētās personas radītiem draudiem.

Un ir zināma pretruna Saeimas un vairāku pieaicināto personu apgalvojumos. Proti, tiek apgalvots, ka apstrīdētās normas nav vērstas uz to, lai attiecīgie pilsoņi pamestu Latviju, bet drīzāk lai apgūtu valsts valodu. Bet apstrīdētās normas paredz tieši anulēt uzturēšanās atļaujas. Vienlaikus tiek norādīts, ka uzturēšanās atļaujas anulēšana nav sods. Ja tas nav sods jeb sankcija par valsts valodas nepietiekamām zināšanām, tad nav nekāda pamatojuma, kāpēc ir jāizbeidz uzturēšanās atļaujas.

Un, jā... tātad uzskatu, ka arī Satversmes 96. panta ietvarā ierobežojums nav samērīgs.

Nu un visbeidzot pieskaršos Satversmes 1. pantā garantētajam tiesiskās paļāvības principam.

Un vēlos norādīt, ka vēl aizvien uzskatu, ka pastāvīgās uzturēšanās atļaujas tiek izsniegtas uz mūžu un nepiekrītu Saeimas pārstāvim. Imigrācijas likuma 1. panta 10. punkts paredz, ka uzturēšanās atļauja ir dokuments, kas ārvalstniekam dod tiesības uzturēties Latvijā noteiktu laiku vai pastāvīgi. Tātad, ja pastāvīgi, tam atbilst pastāvīgās

uzturēšanās atļaujas. Pastāvīgi nozīmē ilgstoši, nemainīgi, visu laiku. Nu, tātad, uz visu mūžu. Es, protams, neiebilstu tam, ka pastāvīgās uzturēšanās atļaujas tiek reģistrētas reizi piecos gados, bet reģistrācija ir formāla darbība un pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņēmēji varēja paļauties, ka viņu uzturēšanās Latvijā būs uz mūžu, ja viņi izpildīs tos nosacījumus, kas bija Imigrācijas likumā.

Savukārt apstrīdētās normas paredz pastāvīgās uzturēšanās atļaujas izbeigšanu ar 2023. gada 1. septembri vai arī kādu vēlāku datumu. Tās nav izmaiņas ārzemnieku uzturēšanās atļaujas veidā. Tā ir iegūto tiesību izbeigšana. Un šeit es vēlos uzsvērt, ka pēc vispārīgā principa likumīgi iegūtas tiesības tiek aizsargātas. Tās netiek pārskatītas tikai tāpēc, ka ir mainījušies šādu tiesību jaunas iegūšanas nosacījumi. Atļaujas, sertifikāti, diplomi, licences un citi dokumenti paliek spēkā arī tad, ja tiesiskais regulējums jaunu atļauju iegūšanai ir mainījies. Nu un konkrētās normas adresāti, protams, var iegūt Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusu, bet tikai tad, ja pašas personas veic aktīvas darbības. Un katrā ziņā pastāvīgās uzturēšanās atļaujas tiek izbeigtas, pretēji personu tiesiskajai pašlēmībai tiem Krievijas pilsoņiem, kuri nav pieteikušies vispār. Un šajā gadījumā netiek piešķirts arī nekāds cits statuss, un kuri nav nokārtojuši un arī nenokārtos valsts valodas pārbaudījumu. Un nepiekrītu Saeimas pārstāvim, ka apstrīdētās normas nav piemērotas. Tas nav pareizi. Pastāvīgās uzturēšanās atļaujas abām šīm personu grupām ir izbeigtas un pirmajai ir bez jebkāda cita statusa.

Arī uzturu spēkā teikto, ka laika periods līdz 2023. gada 1. septembrim bija nesamērīgi īss. Vēlāki grozījumi, protams, uzlabo situāciju, bet principiāli nemaina to, ka tiem, kuri nepieteicās, uzturēšanās atļaujas jau ir anulētas, bet tiem, kuri nenokārtoja valsts valodas pārbaudi, arī pastāvīgās uzturēšanās atļauja ir anulēta. Un, lai gan šādi pilsoņi var pieteikties termiņuzturēšanās atļaujai uz diviem gadiem, tomēr uz mūžu izsniegtā pastāvīgās uzturēšanās atļauja jau ir anulēta. Un, ja šīs personas nenokārtos valsts valodas pārbaudi divu gadu laikā, tad viņām arī nebūs tiesību Latvijā uz jebkādu citu statusu.

Līdz ar to apstrīdētās normas prasa mainīt uzvedību pagātnē, proti, iemācīties valsts valodu arī tām personām, kuras to diemžēl nezina pietiekamā līmenī un pašlaik cienījamā vecuma dēļ vai citu apstākļu dēļ to nevar darīt, nespēj izdarīt, ko norādīja arī Valsts izglītības satura centra pārstāve, tātad, ļoti precīzi, ka var nokārtot valsts valodas pārbaudi personas, kurām jau iepriekš ir zināšanas.

Nu arī... protams... šo pārejas periodu raksturo nenoteiktība un neskaidrība. Un, tā kā nav saudzējoša pārejas perioda, ir pārākta tiesiskā pašlēmība.

Es tad... ja drīkstu izmantot vēl vienu minūti, lai izteiktu prasību Satversmes tiesai...

Tātad, ņemot vērā visu minēto, es arī lūdzu Satversmes tiesu atzīt gan tās normas, kas pieņemtas 2022. gada 22. septembrī un kas tika apstrīdētas konstitucionālajā

sūdzībā, gan arī Imigrācijas likuma Pārejas noteikumu 58. punktu, kas pieņemts 2023. gada 5. aprīlī, par neatbilstošām Satversmes 1., 91. un 96. pantam un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 4. protokola 4. pantam, un par spēkā neesošām no šo normu izdošanas dienas.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies, Nikuļcevas kundze!

Lūdzu, Krivcovas kundze, jūsu runa tiesu debatēs!

E. Krivcova.

Paldies, godātā tiesa!

Tātad, mums tiesas procesā bija izteikti dažādi viedokļi par tiesību ierobežojumu 96. panta kontekstā par privātās un ģimenes dzīves ierobežošanu.

Es savā runā gribu uzsvērt, ka personas saņēma pastāvīgās uzturēšanās atļauju un dokumentu ar piecu gadu derīguma termiņu. Šīm personām bija tiesības, viņas varēja paļauties, ka pēc pieciem gadiem viņas var pārreģistrēt šo dokumentu un pārreģistrēšanai ir jāsamaksā valsts nodeva, ir jāapliecina sava vēlme turpināt uzturēties un jābūt gatavam pierādīt, ka vismaz vienu dienu gadā persona atradās Latvijā. Tātad, šīs bija formālas prasības. Būtībā pastāvīgās uzturēšanās atļaujas pārreģistrēšanai pietiek ar to, ka persona dzīvo Latvijā. Toties apstrīdētā norma anulē šīs... un pirms dokumentā paredzētā termiņa anulē šo pastāvīgo uzturēšanās atļauju un izvirza jaunas būtiskas jaunas prasības: valsts valodas nokārtošana, iztikas līdzekļu vēlreiz apliecināšana un daudz stingrāki kritēriji personas prombūtnei. Ja persona nespēj izpildīt un pierādīt šīs jaunās prasības, tai ir jāatstāj valsts.

Ir aplams uzskats, ka persona varēja saņemt jebkuru uzturēšanās atļauju, kā to ir apgalvojis Saeimas pārstāvis. Tā bija iluzora iespēja. Es īsi noraksturošu, kādas tad tik tiešām bija iespējas saņemt citu uzturēšanās atļauju normas adresātam.

Tātad, pirmais, ko arī piedāvā apstrīdētā norma šodienas redakcijā, ir Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statuss. Tātad, tur prasības ir: valoda, iztikas līdzekļi un prombūtne. Ir jāatzīst, ka ir atvieglojumi attiecībā uz iztikas līdzekļiem, proti, jebkura pensija ir uzskatāma par pietiekamu. Toties šie izņēmumi neattiecas uz pabalstiem, ja cilvēks dzīvo uz pabalsta vai, piemēram, stipendiju. Šiem cilvēkiem šī prasība nav izpildāma. Jaunās prasības nav izpildāmas arī cilvēkiem, kuri ir izvēlējušies profesijas, kas ir saistītas ar ilgu prombūtni – jūrnieki, tālbraucēji šoferi, lidmašīnu piloti – viņi visi pēc savas gribas ir izvēlējušies profesiju, kura paredz ilgu prombūtni.

Es augsti vērtēju PMLP vēlmi un Iekšlietu ministrijas vēlmi nākt pretī, bet nevar nākt pretī tur, kur likums pasaka, ka attaisnota prombūtne ir tāda, kura nav atkarīga no

personas gribas. Nu, protams, ka profesijas izvēle ir atkarīga no personas gribas, tiktāl mēs nevaram pārinterpretēt likumu, ejot jau pret likuma tekstu.

Tātad, ir virkne tipisku gadījumu, kad Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšana nepienākas normas adresātiem un tādi ir arī starp iesniedzējiem.

Tātad otra iespēja. Ja nesanāk Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statuss, ir nacionāla pastāvīgās uzturēšanās atļauja. Kā mēs noskaidrojām tiesas sēdē, reāli tam ir piemērojams tikai Imigrācijas likuma 24. panta pirmās daļas 7. punkts, kurš ir jāpiemēro pēc analogijas, jo viņš paredz, ka, piecus gadus nodzīvojot ar termiņuzturēšanās atļauju, var lūgt pastāvīgo. Tātad šeit es arī piekritīšu, ka analogija ir iespējama, bet tā ir vienīgā iespēja, kā saņemt jaunu pastāvīgās uzturēšanās atļauju anulētās vietā. Prasības šai atļaujai ir atkal valsts valoda, iztika un prombūtne. No 2023. gada septembra līdz decembrim bija spēkā atvieglojumi, proti, attiecībā uz iztiku un prombūtni. Bet tie vairs nav spēkā un ja mēs skatāmies uz šodienas tiesisko situāciju, tad pastāvīgās uzturēšanās atļauju saņemt ir vēl grūtāk nekā Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusu. Un arī pieaicinātā persona, Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, šajā tiesas sēdē ir apliecinājusi, ka iztika un prombūtne var būt nepārvaramie šķēršļi, ka nevar tikt tālu arī stiept to likuma interpretāciju, ja nav šo līdzekļu, tad diemžēl nav tiesību uz pastāvīgās uzturēšanās atļauju. Līdz ar to tā nav reāla alternatīva.

Un arī attiecībā uz iesniedzējiem. Oļegs Besedskis, kurš 11. decembrī pieteicās šai pastāvīgās uzturēšanās atļaujai, kad vēl bija spēkā tie atvieglojumi uz ienākumiem, kas ļāva viņam tātad pieteikties, šodien, 16. janvārī, viņam joprojām nav ne valsts minimālās medicīniskās palīdzības, ne arodslimības pabalsta, jo viņam ir jāsaņem, kad tiks pieņemts galīgais lēmums, kad viņam tiks piešķirta šī atļauja.

Trešā alternatīva ir termiņuzturēšanās atļauja. Šeit ir jānorāda, ka saskaņā ar likumu to var saņemt šai cilvēku grupai divos gadījumos: ģimenes apvienošanai vai darbam. Šai termiņuzturēšanās atļaujai nav atvieglojumu attiecībā uz personas ienākumiem, arī pensionāriem ir jāpierāda minimālā alga. Papildus šeit pašiem... personām šeit pašām ir jāapmaksā medicīna, un ja iepriekš bija tiesības uzturēties laulātajam, tad, pazeminot to termiņuzturēšanās atļauju, laulātajam vairs nav tiesību dabūt uzturēšanās atļauju. Tādējādi vientuļi cilvēki, nestrādājoši cilvēki vai mazāk nodrošināti cilvēki, kas nevar katram ģimenes loceklim minimālo algu nodrošināt, viņi nevar saņemt termiņuzturēšanās atļauju. Pats par sevi fakts, ka cilvēks visu mūžu ir nodzīvojis Latvijā, nav pamats saņemt termiņuzturēšanās atļauju. Un to nevar labot ar interpretāciju, jo pieņemot apstrīdētās normas, Ministru kabinets un vēlāk iekšlietu ministrs ir tieši piedāvājis, ka tiem, kas zaudē pastāvīgās uzturēšanās atļauju, dodam termiņuzturēšanās atļauju uz gadu. Bet Saeima ir noraidījusi šo te iespēju. Tādēļ, ja cilvēks ir vientuļš, nabags vai viņš ir bezdarbnieks, viņš nevarēs saņemt arī termiņuzturēšanās atļauju.

Ir jāpiemin tāda alternatīva, kā naturalizācija. Tur arī ir valoda, iztikas līdzekļi un prombūtne ir jāpierāda ļoti līdzīgi. Vienīgā problēma, ka naturalizācijas process ilgst aptuveni gadu. Bet šeit tika doti 11 mēneši sava statusa sakārtošanai un pat tie, kuri pieteicās uz naturalizāciju, viņi zaudēja savas uzturēšanās tiesības un tātad atkal meklē vienu no alternatīvām dabūt kādu uzturēšanās atļauju, lai sagaidītu lēmumu par naturalizāciju.

Līdz ar to Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statuss ir vislabākais, vislabvēlīgākais regulējums šajā situācijā. Pārējās uzturēšanās atļaujas nav reāla alternatīva. Beidzoties divu gadu pārejas periodam, personām, kas dabūja to divu gadu uzturēšanās atļauju, viņām paliks tikai viens uzturēšanās atļaujas veids – Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statuss.

Tāda ir virkne tipisko gadījumu, kur personas dabūs atteikumu, tas izriet no likuma, un līdz ar to tiesības uz ģimenes dzīvi būs būtiski ierobežotas.

Arī vēlreiz atkārtosu, ka visi piedāvājumi interpretēt likumu *contra legem*, tie nav risinājumi. Likumā ir daudz tipisku gadījumu, kam ir jābūt risinājumam likumā. Un ja persona varēja līdz šim izdzīvot ar mazākiem ienākumiem, nu, tam ir jābūt arī rakstītam likumā, ka arī turpmāk viņa var izdzīvot ar tiem pašiem ienākumiem.

Un viena no prasībām, tā spēja prast un lietot valsts valodu... arī Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde saka, ka ar visu to nākšanu pretī, nu nevar interpretēt likumu tādējādi, ka prasīt tikai mutvārdu zināšanas vai arī piekrist, ka, ja cilvēks vienu dienu vēlāk tur neveiksmīgi kārtojīs valsts valodu, to tāpat var uzskatīt par pamatu pagaidu uzturēšanās atļaujas izsniegšanai.

Tātad tas tiesību ierobežojums pastāv ļoti būtisks.

Mēs uzskatām, ka nav ievērots arī labas likumdošanas princips. Pirmkārt, likums tika nemitīgi grozīts. Un likums neparedz skaidrus risinājumus visās tipiskajās situācijās, ka cilvēks no likuma var saprast, ka, jā, ja es izpildīšu šos nosacījumus, es saņemšu jaunu termiņuzturēšanās atļauju. Mēs zinām, ka vairākās tipiskās situācijās tas nedarbojas.

Izpildes mehānisms ir izveidots trīs mēnešus pirms negatīvo seku iestāšanās. Tā arī noteikti nav laba likumdošana, ka no sākuma likums bija piemērots tikai cilvēku izraidīšanai, bet īsi pirms to negatīvo seku iestāšanās, likums tika mainīts, kad tik tiešām parādījās iespēja atgūt savas tiesības, bet laika jau nebija pietiekami.

Un šeit bieži izskanēja no pieaicinātajām personām, ka likumdevējs nedomāja, ka tā sanāks. Bet mēs vērtējam no šodienas skatpunkta un mēs vērtējam to, kā ir sanācis. Un sanācis ir tā kā likumdevējs pamatoja, ka ir liela steiga. Bet pēc viena gada likuma piemērošanas, viņš deva vēl divus gadus, tā sakot, pagarināja šo termiņu, šo drošības izvērtēšanu, valsts valodas nokārtošanu un tad sanāk, ka nekādas steigas nav arī bijis. Un ja sākumā... jā... bija runa, ka nu piecus gadus nekādīgi nevar gaidīt, bet tagad mēs noteikti gaidīsim trīs gadus un tā nav tik būtiska atšķirība no sākotnēji piedāvātajiem

risinājumiem. Arī tas fakts, ka neviena no pastāvīgās uzturēšanās atļaujām netika anulēta drošības apsvērumu dēļ, arī norāda uz to, ka tādas steigas, par ko apgalvoja likumdevējs, nav bijis.

Līdz ar to šādi pieņemtu likumu... likumu, kas šādā veidā darbojas, nevar atzīt par labu likumdošanu.

Treškārt, es gribu pievērsties normas mērķiem un tiem izvēlētajiem līdzekļiem. Norma bija pamatota ar ārpolitisku mērķi ietekmēt Krievijas varas elites un militārās vadības uzvedību saistībā ar karu, lai tā kā pārtrauktu, novērstu kara noziegumus, agresīvo karu, cilvēktiesību pārkāpumus. Bet arī pieaicinātās personas – gan Tieslietu ministrija, gan Latvijas pārstāvis cilvēktiesību institūcijās – viņi arī uzskata, ka šo mērķi nevar sasniegt, tas nav mērķis, ārpolitiskais mērķis. Viņš tik tiešām ar mūsu pensionāru ciešanām nu nemainīs Krievijas varas elites vai militārās vadības uzvedību. Un arī tie apsvērumi, kas ir pietiekami importa ierobežošanai, viņi nav pietiekami cilvēku pamattiesību ierobežošanai. Šeit ir būtiska atšķirība un, manuprāt, šeit nav pat jāvērtē līdzekļi, jo šis mērķis acīmredzami netiks sasniegts. Līdz ar to viņš arī nav mērķis.

Tādēļ es palieku pie tā, ka normas mērķis ir iekšējās drošības nodrošināšana, tātad pārbaudīt, vai šīs personas neapdraud valsts drošību un daļēji arī valsts valodas stiprināšana. Attiecībā uz šiem es arī tad vērtēšu pielietotos mērķus.

Tātad, ja mērķis bija pārbaudīt visus Krievijas agresorvalsts, tā sakot, pilsoņus, tad arī tas nav mērķis, jo visi Krievijas pilsoņi netiks pārbaudīti. Kā mēs zinām, tie, kas pēc vecā likuma saņēma uzturēšanās atļaujas, tie nav jāpārbauda. Bet es uzskatu, ka nav lielas starpības starp personām, kas ieguva pastāvīgās uzturēšanās atļaujas 25 gadus atpakaļ vai 20 gadus atpakaļ... (*izslēgts mikrofons*)... Krievijas Federācijas pilsoņiem, kas ieguva to pilsonību un uzturēšanās atļauju pēc 2022. gada 24. februāra. Toreiz bija pilnīgi skaidrs, ja pēc šī laika persona ieguva... jā, pret viņiem mēs stingrāk izturamies, mēs uzskatām, ka no paša sākuma viņi varētu tā kā apdraudēt tur... (*izslēgts mikrofons*)... Jā, un personas 10 gadus atpakaļ, viņi neapzinājās, ka situācija tik krasi var mainīties. Un, ja mēs paskatāmies Latvijas diplomātisko attiecību vēsturē ar Krieviju, tad līdz pat 2019. gadam gan Latvijas prezidenti, gan ministri brauca vizītēs uz Krieviju, lai apspriestu ekonomisko sadarbību. Tātad, ja apstrīdētās normas adresāti arī neapzinājās, ka pēc 10 gadiem situācija tik krasi mainīsies, viņu potenciālais apdraudējums nav lielāks nekā no Latvijas bijušajiem ekonomikas, satiksmes vai ārlietu ministriem.

Un noteikti, ja mēs runājam, ka, iespējams, kādi Krievijas pilsoņi tomēr apdraud valsts drošību. Bet šeit pastāv daudz, daudz saudzējošāks mehānisms.

Apstrīdētās normas vietā varēja grozīt Imigrācijas likuma 36. panta trešo daļu, kura neļauj anulēt pastāvīgās uzturēšanās atļaujas personām, kuras to saņēmušas kā bijušie Latvijas nepilsoņi. Un arī jāsaka, ka sakarā ar termiņuzturēšanās atļaujām, sakarā ar investīcijām, kas iepriekš Latvijā bija daudz izsniegtas, tur pārbaudes

mehānisms bija tieši tāds. Likums ļauj pārbaudīt viņu apdraudējumu, personīgo apdraudējumu un simtiem termiņuzturēšanās atļaujas tika anulētas, kad tātad, mainoties apstākļiem, iekšlietu ministrs devis norādījumu, ka pārbaudām tieši šos pilsoņus un ja konstatējam apdraudējumu, tad anulējam uzturēšanās atļaujas. Šāds mehānisms jau bija pielietots, viņš bija gana efektīvs un arī šajā gadījumā tā vietā, lai anulētu visas uzturēšanās atļaujas un uzsāktu to drošības pārbaudi visiem, daudz pareizāk būtu uzreiz uzsākt drošības pārbaudi visiem bez šāda apvedceļa.

Tieši normas pieņemšanas gaitā likumdevējam vajadzēja izvērtēt, kā vēl mēs varam nodrošināt šo drošību un izmantot jau pastāvošus mehānismus, mazliet mainot likumu. Savukārt to, ko izvēlējās likumdevējs, tas radīja vairākas ar drošības apsvērumiem nesaistītas problēmas, ja mēs runājam par iztikas līdzekļiem vai prombūtni un pārējo dokumentu vākšanu. Savukārt iestādes noslodze ir vienāda abos gadījumos. Viņai tāpat ir jāpārbauda šī personu kategorija.

Par mērķi stiprināt valsts valodu.

Mērķis ir pilnīgi noteikti leģitīms, un arī visas pieaicinātās personas to ir apliecinājušas. Vienīgais, ka, lai noteiktu pienākumu apgūt valsts valodu, nav jāatņem uzturēšanās atļauja. Tas līdzeklis ir acīmredzami nevajadzīgs, viņš ir pilnīgi nevajadzīgs. Likumdevējs varēja ieviest integrācijas programmu, varēja noteikt arī pienākumu apmeklēt integrācijas kursus, pienākumu nokārtot valsts valodu, var paredzēt administratīvo atbildību par to, ka viņš nav to darījis. Bet sods par valsts valodas nenokārtošanu nevar būt personas izraidīšana.

Un mēs uzskatām, ka pat persona, ja viņa nav nokārtojusi valsts valodu, līdzīgi arī kā pieaicinātās personas Aleksejs Dimitrovs un „Baltic Human Rights Society”, mēs uzskatām, ka, pat ja persona nav apguvusi valsts valodu, tas nav pamats viņu izraidīt no valsts, bet tas ir pamats tā kā prasīt veicināt, lai viņa apgūst šo valsts valodu, nevis liegt viņai īstenot tiesības uz privāto un ģimenes dzīvi Latvijā.

Un jāsaka, ka attiecībā uz valsts valodas stiprināšanu un ārvalstnieku pienākumu zināt valsts valodu, nav nekādas nozīmes pilsonībai. Ar īpašu attieksmi pret Krievijas Federācijas pilsoņiem nevar sasniegt mērķi, ka visi ārvalstnieki prot valsts valodu. Tādēļ arī vairākas pieaicinātās personas tā vai citādi atzīst, ka valsts valodas stiprināšana nemaz nav mērķis šajā te lietā. To apliecināja gan Aleksejs Dimitrovs, gan tiesībsarga pārstāve, gan „Baltic Human Rights Society” pārstāve.

Un attiecībā uz uzturēšanās atļauju saglabāšanu... iestāde sola meklēt individuālus risinājumus, tur izvērtēt... Tad attiecībā uz valsts valodas pārbaudi valsts iestādes nesaredz iespējas, kā interpretēt, kā pielāgot šo te risinājumu situācijai, lai viņa kļūtu atbilstoša.

Kā mums apliecināja valsts valodas speciālisti, no valsts valodas stiprināšanas viedokļa ir vienalga, kad personas neveiksmīgi kārtoja šo eksāmenu. Ir svarīgi, ka viņi ir parādījuši gribu, jā, viņi vēlas apgūt, viņi mēģina un līdz ar to mēs viņiem dodam

divus gadus... labi, lūdzu, apgūstiet labāk un nāciet pārbaudīt... Bet norma paredz, ka nē, ja viņi līdz 30. novembrim nav divas reizes kārtojuši, tad nē, tie neveiksmīgie mēģinājumi vairs netiek ieskaitīti un personai tad tomēr ir jāizbrauc.

No valsts valodas stiprināšanas mērķa tam nav nekādas nozīmes. Ir svarīgi, ka persona ir izrādījusi vēlmi. Un tie paši Valsts valodas centra pārstāvji un Valsts izglītības satura centra pārstāvi ir apliecinājuši, ka izraidīšanas draudi nav izšķirošā motivācija valsts valodas apguvei. Tātad, nav personām jānosaka kā sankcija vai sods kā izraidīšana, lai viņas labāk mācītos valsts valodu. Tas nedod papildu vērtību.

Pretēji Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes uzskatam mēs uzstājam, ka nav svarīgi, kad persona kārtoja šo valsts valodu. Ir svarīgi, ka viņa izrādīja vēlmi to darīt un reāli ar saviem darbiem to ir parādījusi.

Tiesībsarga pārstāve mums apliecināja, ka digitālo prasmju trūkums ir pētījumos pierādīts šķērslis valsts valodas nokārtošanai vecāka gadu gājuma cilvēkiem. Nav arī pārlicinoša pamata, kādēļ veciem cilvēkiem jāliek vēlreiz kārtot valsts valoda, tajā pat laikā strādājošajiem cilvēkiem ir atļauts strādāt ar veco valsts valodas apliecību.

Arī Valsts valodas centrs ir apliecinājis, ka valsts valodas lietošanai vissvarīgākā ir mutiskā daļa. Mutiskā daļa... tiem strādājošajiem cilvēkiem tiek pārbaudīta mutiskā daļa. Kādēļ pensionāriem mēs prasām visas valodas kompetences? Kādēļ nerakstīšana ir tik slikta, ka cilvēkam ir jāliedz tiesības uzturēties Latvijā? Ir acīmredzami, ka esošā valsts valodas pārbaudes sistēma nav pielāgota vecākiem gada gājuma cilvēkiem, nav pielāgota šim Imigrācijas likumam, un līdz ar to tas nesasniedz savu mērķi. Šo mērķi stiprināt valsts valodu un panākt, ka ārzemnieki prot un lieto valsts valodu, var sasniegt daudz efektīvāk ar citiem līdzekļiem un tie citi līdzekļi būs daudz saudzējošāki personu tiesībām un uz privāto dzīvi.

Tādēļ, skatoties uz mērķiem un līdzekļiem, mēs redzam, ka nospraustos mērķus var sasniegt tādā pašā kvalitātē un ja vēl ne labākā kvalitātē par citiem līdzekļiem.

Un visbeidzot es pievērsīšos individuālajai izvērtēšanai. Tas ir svarīgi gan runājot par kolektīvo izraidīšanu, gan runājot par masveida uzturēšanās atļauju anulēšanu. Lai tas atbilstu cilvēktiesību standartiem, ir nepieciešama individuāla izvērtēšana. Bet lietā mums ir strīds, kurā posmā šai individuālajai izvērtēšanai ir jābūt. Mēs uzskatām, ka šai izvērtēšanai ir jābūt tajā brīdī, kad izšķiras cilvēka liktenis – tas ir, kad tiek anulēta uzturēšanās atļauja. Tiesas sēdē apspriestās alternatīvas nav uzskatāmas par apmierinošām. Tātad, viena no alternatīvām... tātad cilvēkam ir dota iespēja iesniegt dokumentus, un tad notiks individuāla izvērtēšana. Paskatāties uz izvērtēšanas priekšmetu. Pirmkārt, tā izvērtēšana notiek attiecībā uz jaunām izvirzītām prasībām, tātad, būtiski paaugstinātām prasībām. Otrkārt, tā izvērtēšana nenotiek par personīgo un ģimenes dzīvi. Nu nevar cilvēkam iedot Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusu tādēļ, ka viņam šeit ir sieva, bērni, tur māja... un ka viņam nav, kur braukt. Nu, nav tāda pamata izsniedzot uzturēšanās atļauju, to var izvērtēt tikai anulējot

vai arī, kā vēl ir viena alternatīva pieminēta, tātad zaudējot uzturēšanās tiesības, tiek izsniegts izbraukšanas rīkojums un tad persona atkal var argumentēt ar savām ģimenes un privātās dzīves tiesībām. Tā ir taisnība. Bet, ja mēs apstrīdam izbraukšanas rīkojumu vai argumentējam pret izbraukšanas rīkojumu, mēs jau nesaņemam uzturēšanās pamatu, tas nevar dot pastāvīgas tiesības uzturēties Latvijā. Būtībā, jā, mēs tevi neizraidīsim, un tad sniedz dokumentus no jauna. Līdz ar to šāda izvērtēšana nu neglābj privāto un ģimenes dzīvi.

Kā mēs noskaidrojām tiesas sēdē, būtībā bez izraidīšanas rīkojuma ir iespējams dabūt termiņuzturēšanās atļauju sakarā ar humāniem apsvērumiem. Tātad, izņēmuma gadījums, kur nav noteikti kritēriji, ka cilvēks var paļauties, ka viņš to saņems un arī termiņuzturēšanās atļauja uz noteiktu laiku, nevis garantija, ka cilvēks var turpināt savu privāto un ģimenes dzīvi. Līdz ar to vienīgā iespēja, kur šo individuālo izvērtēšanu var veikt, ir anulējot uzturēšanās atļauju. Te mēs atgriezamies pie tā, ka pareizi bija nevis ar likumu masveidā anulēt visiem, bet ieviest iespēju anulēt drošības apsvērumu dēļ un ieviest pastāvīgu pienākumu apgūt valsts valodu, kas nav saistīts ar uzturēšanās atļaujas anulēšanu. Tādējādi likums pārkāpj gan tiesības uz privāto un ģimenes dzīvi, gan tiesības uz vienādu attieksmi.

Pastāv vairākas alternatīvas, kas daudz labākā kvalitātē sasniegs mērķus un nepārkāps personas tiesības uz privāto dzīvi. Un arī šīs alternatīvas mēs nesaskatām ne tikai tādā pašā kvalitātē, viņas daudz labākā kvalitātē dotu iespējas sasniegt šos mērķus, jo iestādes būtu sagatavotas, nebūtu tā haosa, būtu skaidra sistēma un izlīdzinātu iestāžu noslodzi un rezultāts būtu daudz, daudz labāks tieši normas mērķiem.

Līdz ar to, mūsaprāt, pamattiesību ierobežojums nav samērīgs, viņš nav tiesisks, apstrīdētās normas ir pretrunā ar Satversmes 1. pantu, Satversmes 91. pantu un 96. pantu, kā arī ar Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 4. protokola 4. pantu.

Un tādēļ mēs lūdzam atzīt šīs normas par neatbilstošām Satversmei un atcelt no to pieņemšanas brīža.

A. Laviņš.

Paldies, Krivcovas kundze, par jūsu debašu runu.

Vārds debatēs Saeimas pārstāvim. Lūdzu, Vītoliņa kungs!

V. Vītoliņš.

Paldies, godātā tiesa!

Saeima šajā lietā ir sniegusi atbildes rakstu, paudusi argumentus, kas norāda uz apstrīdēto normu atbilstību attiecīgajiem Satversmes pantiem un Cilvēktiesību konvencijai, kā arī sniegusi skaidrojumus uz uzdotajiem jautājumiem. Līdz ar to Saeima uzsvērs tikai galvenos aspektus, kas tika skarti tiesas mutvārdu procesa laikā.

Saeima jau vērsa uzmanību uz tā dēvēto „Krievu pasaules” doktrīnu un uz to, kā šī doktrīna praktiski strādā, proti, doktrīnas pamatā ir Krievijas Federācijas pilsoņu aizsardzība, ja nepieciešams, viņu aizsardzībai iespējams izmantot militāru spēku.

Liktos, nav nekas nepareizs aizsargāt savus pilsoņus. Tomēr šīs doktrīnas praktiskā izpausme parāda to, ka šī doktrīna patiesībā kalpo neatkarīgu un starptautiski atzītu valstu okupācijai, izmantojot brutālu, vardarbīgu spēku. Lai „Krievu pasaules” doktrīna strādātu, ir nepieciešama pietiekami liela Krievijas Federācijai lojālu pilsoņu esamība kādā valstī, kuri piedalās Krievijas valsts oficiālajā dzīvē, ir piederīgi Krievijas dzīves ikdienai.

Kā jau Saeima to uzsvēra, Satversmes 1. pantā ir ietverts valsts pienākums, arī Saeimas pienākums, sargāt valsts neatkarību un drošību, garantēt neatkarību un drošību ar konkrētiem tiesiskiem mehānismiem.

Valsts un sabiedrības drošība jeb nacionālā drošība ir esošs stāvoklis, kura ietvaros, tēlaini sakot, var atlaisties mīkstā krēslā un lasīt žurnālu, dzer siltu tēju. Tomēr šis stāvoklis var mainīties vienā mirklī un vienā mirklī var nākties pamest siltās telpas un nonākt aukstā patversmē.

Cik šis mirklis ir garš vai cik viņš ir liels? Godīgi sakot, pat negribētos to zināt.

Lai šis drošības stāvoklis nemainītos uz būtiski sliktāku pusi, ir nepieciešams rīkoties piesardzīgi.

Pēc Krievijas bruņota iebrukuma Ukrainā un nežēlīgas vardarbības demonstrēšanas, Krievijas pilsonība ir viens no riska faktoriem, kas nepalika nepamanīts arī imigrācijas jomā.

Apskatot šādos apstākļos imigrācijas regulējumu, Saeimas piesardzīgais skats nevarēja nepamanīt Imigrācijas likuma 24. panta pirmās daļas 8. punktā paredzēto pastāvīgās uzturēšanās atļaujas izsniegšanas kritērijus un šo pastāvīgās uzturēšanās atļauju saņemošo personu raksturojumu, proti, tās ir personas, kuras bija Latvijas pilsoņi un atteicās no pilsonības vai bija Latvijas nepilsoņi un atteicās no iespējas naturalizēties, pieņemot citas valsts pilsonību, šajā gadījumā Krievijas pilsonību un, neskatoties uz Krievijas pilsonības pieņemšanu, tik un tā vēlējās palikt Latvijas Republikā, saņemot pastāvīgās uzturēšanās atļauju vienkāršotā kārtībā, neapliecinot valsts valodas zināšanas.

Kā tas izriet no publiski pieejamās informācijas, Krievijas Federācijas normatīvais regulējums paredz tā dēvēto vienkāršoto procedūru Krievijas Federācijas pilsonības iegūšanai Latvijas un Igaunijas nepilsoņiem. Šī Krievijas pilsonības iegūšanas procedūra neprasa ilgu laiku.

Skatoties uz šo pastāvīgās uzturēšanās atļauju, šādas atļaujas bija saņēmuši 25 316 Krievijas pilsoņu, bet citi trešo valstu pilsoņi kopā – tikai 430. Tas nozīmē, ka Imigrācijas likuma 24. panta pirmās daļas 8. punkts acīmredzami ievērojot Latvijas vēsturisko situāciju, kā arī attiecīgo cilvēku tieksmi būt piederīgiem Krievijas

Federācijai, tieksmi būt piederīgiem Krievijas pilsoņu kopai, ir izvēlējušies integrēties un zvērēt uzticību tieši Krievijai, bet nevis Latvijai, pat ne minimālā līmenī, tai pat laikā saglabāt iespēju palikt Latvijā.

Faktiski attiecīgo cilvēku vēlmes piederēt Krievijas pilsonībai dēļ, Krievijas pilsonības iegūšanas procedūras vienkāršošanas dēļ, Latvijas okupācijas seku dēļ, „Krievu pasaules” doktrīnas praktiskās īstenošanas dēļ – Imigrācijas likuma 24. panta pirmās daļas 8. punkts praksē kļuva par kombinācijas kodu vārtu atslēgai uz Latvijas drošību.

Šādu kombinācijas kodu Krievijas Federācija var izmantot ļaunos nolūkos. Jāatgādina, ka šodien kara vešana vairs nenotiek tikai tāpat, kā ar lielgabaliem un tankiem kā 1940. gadā, kas prasīja karaspēka ievešanu, bet arī ar informatīvo propagandu, izmantojot cilvēku emocionālo ticību un pārliecību.

Šādos apstākļos Saeima lojalitātes izrādīšanu Krievijas Federācijai, atsakoties no Latvijas pilsonības vai Latvijas nepilsoņa statusa un pieņemot Krievijas pilsonību ar secīgu vēlmi iegūt arī Latvijas Republikā pastāvīgo uzturēšanās atļauju, uztver ar īpašu piesardzību. Iegūstot valsts pilsonību, persona uzņemas zināmus pienākumus, tai skaitā pienākumu būt lojālam pret valsti, kuras pilsonība tiek pieņemta, vienlaikus, vēloties pastāvīgi palikt Latvijā. Tā šķiet diametrāli pretēja rīcība.

Ārzemnieki, tēlaini sakot, ir ciemiņi mājā. Šķiet, vispārpieņemtās uzvedības normas ļauj mājas saimniekam skatīt, kas nāk ciemos un kas ciemojās.

Tādējādi Saeima, raugoties piesardzīgi, uzskatīja par vajadzīgu atteikties no Imigrācijas likuma 24. panta pirmās daļas 8. punktā paredzētās pastāvīgās uzturēšanās atļaujas, lai šajos ārējos apstākļos un faktiskajā situācijā vienkāršotā iespēja saņemt Krievijas pilsonību un vienlaikus vienkāršotā veidā saņemt pastāvīgās uzturēšanās atļauju Latvijā vairs nepastāvētu. Šo uzturēšanās atļauju turētāji, ievērojot ārējos apstākļus, pēc iespējas ātrāk būtu padziļināti pārbaudāmi. Šiem ārzemniekiem, ievērojot ārējos apstākļus, pēc iespējas ātrāk būtu jāapgūst valsts valoda vismaz pamata A2 līmenī un jāapliecina to. Saeima, atsaucoties uz Satversmes tiesas spriedumiem, jau uzsvēra, ka valsts valodai ir būtiska nozīme spējā patstāvīgi iegūt informāciju, spriest, kritiski domāt un pieņemt racionālus lēmumus, vairot kritisko domāšanu un formulēt racionālu attieksmi pret notikumiem. Valsts valoda ir saliedētas sabiedrības priekšnosacījums.

Neviens ciemiņš netiek dzīts ārā no saimnieka mājām, ja vien ciemiņu ciemošanās respektē mājās iedibināto kārtību.

Lietas skatīšanas laikā no konstitucionālās sūdzības iesniedzēju puses īsti nebija jautājumu par to, kamdēļ nav pieņemti pieteikumi uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai kādam no konstitucionālās sūdzības iesniedzējiem. Nebija jautājumu arī par to, kādēļ kāds no konstitucionālās sūdzības iesniedzējiem ir izraidīts no Latvijas. Acīmredzami

konstitucionālās sūdzības iesniedzēji pildīja likuma prasības un šādas situācijas atbilstoši likumam nevarēja iestāties.

Īsti nebija jautājumu arī par to, kamdēļ Saeima nolēma izslēgt Imigrācijas likuma 24. panta pirmās daļas 8. punktā paredzēto pastāvīgās uzturēšanās atļaujas veidu. Acīmredzot par šo īsti nav strīda.

No konstitucionālo sūdzību iesniedzēju pārstāvju teiktā skaidri bija saprotams, ka ir jāprot valsts valoda – latviešu valoda. Acīmredzot arī par šo nav strīda.

Par ko tad ir strīds?

Konstitucionālās sūdzības iesniedzēju pārstāves jau pašā tiesas sēdes sākumā precīzi norādīja strīda būtību, proti, pastāvīgās uzturēšanās atļaujas ir izsniegtas uz mūžu un, nosakot papildu prasības, to derīguma termiņu nedrīkst saīsināt.

Saeima nevar piekrist tam, ka pastāvīgās uzturēšanās atļaujas ir izsniegtas uz mūžu. Pastāvīgās uzturēšanās atļauja apliecina tiesības uzturēties Latvijā. Tomēr šīs uzturēšanās tiesības ir pakļautas dažādiem, tai skaitā no personas izvēles, rīcības atkarīgiem apstākļiem, ievērojami lielākā mērā nekā, piemēram, Latvijas nepilsoņa statuss. Pastāvīgās uzturēšanās statuss negarantē bezierunu tiesības uzturēties valstī. Kā tas izriet no Cilvēktiesību tiesas stabili pastāvošās judikatūras, Cilvēktiesību konvencijas dalībvalstīm ir plaša rīcības brīvība kontrolēt ārvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos, tai skaitā attiecīgi izmantojot pastāvīgās uzturēšanās atļaujas izsniegšanas un saglabāšanas procedūru. Imigrācijas likuma 34. pantā un 36. pantā pastāvīgās uzturēšanās tiesības ir pakļautas likumdevēja noteiktām prasībām un šo prasību pierādīšanas pienākumam. Noteikto prasību izpildes pierādīšanas nasta citstarp gulstas arī uz pastāvīgās uzturēšanās atļaujas turētāja pleciem. Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārstāvis šajā jautājumā pat vērsa uzmanību uz Imigrācijas likuma 36. panta pirmās daļas 14. punktu, kas paredz, ka pastāvīgās uzturēšanās atļauju anulē, ja ārzemnieks sešu mēnešu laikā no atļaujai noteiktās reģistrēšanas dienas nav iesniedzis dokumentus uzturēšanās atļaujas reģistrēšanai. Tātad pat administratīvo formalitāšu laicīgas neizpildes gadījumā ārzemnieks var zaudēt pastāvīgās uzturēšanās atļauju.

Līdz ar to pastāvīgās uzturēšanās atļaujas derīgums vienmēr ir prasījis ārzemnieka aktīvu rīcību, no kā arī ir atkarīgs pastāvīgās uzturēšanās atļaujas derīgums, bet nevis tikai no personas dzīves ilguma.

Tādējādi šķiet, ka konstitucionālās sūdzības iesniedzēji būtībā bažījās par to, vai ir iespējams apgūt valsts valodu likumdevēja noteiktajā laikā. Kā to norādīja lietā pieaicinātās personas, balstoties uz iepriekšējo pieredzi, ja persona patiesi vēlas un aktīvi rīkojas, šai personai, īpaši, esot Latvijā, proti, vidē, kur ik uz soļa ir iespēja praktiski mācīties valsts valodu, tā nav neiespējami izpildāmā prasība.

Šķiet, konstitucionālās sūdzības iesniedzēji bažījās arī par to, vai, spējot apliecināt valsts valodas zināšanas, šāda likumdevēja izvēlētā kārtība neliegs saņemt pastāvīgās uzturēšanās tiesības citu formālu prasību iemesla dēļ – nespējas izpildīt

nepārtrauktas uzturēšanās prasību vai nespējas apliecināt pietiekamu finanšu līdzekļu esamību.

Kā jau Saeima to norādīja, pastāvīgās uzturēšanās atļaujas mērķis un jēga ir nodrošināt pastāvīgu Latvijas sabiedrībā integrētu uzturēšanos, bet nevis turēt pastāvīgās uzturēšanās atļauju kā ceļošanas dokumentu vīzas vietā. No ārzemnieka puses šī būtu ļaunprātīga pastāvīgās uzturēšanās atļaujas tiesību apiešana, bet, no esošās situācijas drošības garantēšanas puses, ļaušana brīvi ieceļot bez šā brīža situācijai atbilstošas pārbaudes, ko paredz arī vīzas izsniegšana. Saeimai nav šaubu, ka, ja attiecīgajiem Krievijas Federācijas pilsoņiem patiesi dzīves centrs un dzīvesvieta ir Latvijā, tad nepārtrauktas uzturēšanās prasības izpilde, tā nav neiespējami izpildāmā prasība. Turklāt, kā to arī apliecināja Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārstāvis, netipiskos gadījumos situācija tiek vērtēta, ievērojot samērīguma principu.

Identiski arī attiecībā uz nepieciešamību apliecināt uzturēšanās līdzekļus Saeima jau norādīja, ka uzturēšanās līdzekļu pietiekamības vērtēšana ir pakļauta individuālam novērtējumam, ko apliecināja arī Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde. Turklāt, kā to norādīja Pārvalde, balstoties uz līdzšinējo praksi, šo līdzekļu avotam nav obligāti jābūt tieši konkrētā ārzemnieka ienākumiem, tie var būt, piemēram, arī radnieku sniegtā palīdzība.

Kā jau tika norādīts, likumdevējs pēc apstrīdēto normu spēkā stāšanās rūpēs par likumdevēja izvirzītā mērķa sasniegšanu un nevēlamu blakusefektu nepieļaušanu ir regulāri sekojis līdzī situācijai un uzklaušījis kompetentās institūcijas. Lai regulējums būtu vēl skaidrāks un nerastos dažādas bažas, Saeima izdarīja attiecīgus grozījumus, tai skaitā attiecībā uz pensiju saņēmējiem, nosakot, ka saņemamā pensija ir uzskatāma par pietiekamu finanšu līdzekļu esamību. Līdz ar to arī pietiekamu finanšu līdzekļu esamības apliecināšana nav neiespējami izpildāmā prasība.

Kā jau tika minēts, konstitucionālo sūdzību iesniedzēju pārstāves neiebilda pret to, ka Latvijā attiecīgajiem ārzemniekiem ir jāprot valsts valoda un tas ir jāapliecina. Jautājumi bija tieši par Saeimas izvēlēto procedūru valsts valodas prasmes apliecināšanai, proti, procedūru, kas pastāvīgās uzturēšanās tiesību turpināšanas baudīšanai prasa līdz 2023. gada 1. septembrim vai 31. decembrim pieprasīt citu pastāvīgās uzturēšanās atļauju.

Cilvēktiesību tiesa konsekventi ir atzinusi valsts rīcības brīvību ārzemnieku ieceļošanas un uzturēšanās kontroles aspektā, tai skaitā noteikt savu imigrācijas politiku. Viens no ārzemnieku ieceļošanas un uzturēšanās kontroles veidiem ir pastāvīgās uzturēšanās atļauju piešķiršanas un saglabāšanas jeb reģistrēšanas kārtība.

Identiski Cilvēktiesību tiesa, spriežot lietās par valsts un sabiedrības drošības aspektiem, konsekventi ir atzinusi dalībvalstu rīcības brīvību izvēlēties veidu, kā tieši tiks garantēta valsts un sabiedrības drošība, paturot prātā Eiropas Cilvēktiesību tiesas uzsvērtu likumdevēja rīcības brīvību.

Kādi bija Krievijas pilsonības pieņemšanai šo cilvēku iekšējie motivātori, kas pretēji ārējiem motivātoriem, ir vieni no spēcīgākajiem? Nostalgija pēc atgriešanās PSRS Kremļa vadībā, Krievijas televīzijas raidījumi par Krievijas varenību un vēlme piederēt šai varenībai, savas ikdienas dzīves centra iekārtošana Krievijā – vieglākai ceļošanai un ilgstošākai uzturēšanās tiesību baudīšanai Krievijā, tai skaitā Krievijas pensijas saņemšana? Tas ir katra iekšējās pasaules jautājums, kur citiem nav dota iespēja ieskatīties. Tomēr šī iekšējā pasaule atspoguļojas ārējā rīcībā. Pilsonības pieņemšana nav mirkļa emociju vadīta izvēle, bet kā pieteikuma iesniedzēji norādīja – ilgtermiņa lēmums, kam indivīds nopietni un ilgstoši gatavojas.

Iekšējais šo cilvēku motivators acīmredzami nav bijis tik nozīmīgs, lai izvēlētos palikt Latvijas pilsoņa statusā vai esot Latvijas nepilsonim pieteiktos naturalizācijai.

Kā informēja Valsts izglītības satura centrs, aptuveni puse no 11 000 valsts valodu kārtojušām personām ar pirmo reizi valsts valodu pamata līmenī nokārtot nevarēja. Tas nozīmē, ka realitātē, ilgstoši dzīvojot Latvijā, valsts valoda nebija apgūta pat pamata līmenī, vai arī, iespējams, personas nemaz Latvijā pastāvīgi nedzīvoja.

Atbilstoši 2023. gada 30. novembrī apkopotiem datiem 2200 attiecīgie Krievijas Federācijas pilsoņi nebija veikuši nekādu rīcību, lai saglabātu savas pastāvīgās uzturēšanās tiesības. 987 attiecīgie Krievijas Federācijas pilsoņi pēc Valsts robezsardzes datiem ir izceļojuši no Latvijas Republikas, bet, iespējams, šādu Krievijas pilsoņu ir vairāk, jo uz iekšējām valsts robežām dati netiek apkopoti.

Acīmredzami šo cilvēku iekšējā motivācija bija pietiekama, lai, kā konstitucionālās sūdzības pieteicēju pārstāves saka, nomainītu pastāvīgās uzturēšanās atļaujas kā pasi, bet nav tik liela, lai apliecinātu valsts valodas prasmes pamata līmenī.

Valsts valodas apgūšana un valodas zināšanu apliecināšana ir iekšējā motivatora ārējais atspoguļojums, kas Saeimas ieskatā ir minimāli nepieciešams, lai varētu teikt, ka ārzemnieks patiesi vēlas uzturēties un integrēties Latvijas sabiedrībā. Tas ir katra iekšējās pasaules jautājums konkrētajos apstākļos izvērtēt savu individuālo situāciju – vai patiesi uzturos valstī pastāvīgi jeb pastāvīgās uzturēšanās atļauju izmantoju ceļošanai kā vīzu; vai tiešām vēlējos palikt uz pastāvīgu dzīvi Latvijā jeb, pieņemot Krievijas pilsonību, jau nesteidzīgi pārceļos uz dzīvi pilsonības valstī; vai tiešām vēlos palikt un pastāvīgi dzīvot Latvijā, ievērojot Latvijas sabiedrības pašreizējā atbalstu Ukrainai, kas ir diametrāli pretēja rīcība Krievijas pilsoņu kopai.

Kā savos spriedumos ir norādījusi Satversmes tiesa, tas ir Saeimas kompetencē izlemt valsts dzīves svarīgākos jautājumus. Pēc Krievijas Federācijas bruņota iebrukuma neatkarīgā, starptautiski atzītā valstī – Ukrainā, ko realizē neviens cits kā Krievijas pilsoņi, tai skaitā izmantojot iebrukušajās valstīs dzīvojošo Krievijas pilsoņu labvēlību, minētais jautājums kļūva pietiekami svarīgs, lai Saeima pieņemtu šī jautājuma risināšanu attiecībā uz Krievijas Federācijas pilsoņiem savā ziņā, tai skaitā jautājumu par procedūras koncepta izvēli. Identiski Saeima 2022. gada 16. jūnijā

pieņēma likumu „Par padomju un nacistisko režīmu slavinošu objektu eksponēšanas aizliegumu un to demontāžu Latvijas Republikas teritorijā”, nosakot laiku, līdz kuram ir demontējami attiecīgie objekti, proti, līdz 2022. gada 15. novembrim.

Apstrīdēto normu pieņemšanas leģitīmais mērķis ir aizsargāt demokrātiskas valsts iekārtu, sabiedrības drošību, kā arī citu personu tiesības.

Leģitīmais mērķis – aizsargāt citu personu tiesības – citastarp izpaužas kā tiesības Latvijā dzīvojošiem cilvēkiem, pārdevējiem, ārstiem Latvijā runāt valsts valodā. Tomēr šis leģitīmais mērķis, kas paredz attiecīgajiem Krievijas pilsoņiem pienākumu apliecināt valsts valodas zināšanas, nav skatāms atrauti no izvēlētās procedūras. Valsts valoda šajā procedūrā vienlaikus kalpo kā katra attiecīgās pastāvīgās uzturēšanās atļaujas turētāja iekšējās pasaules, kur citiem nav dota iespēja ieskatīties, motivatora mēraukla. Vai tiešām, pieņemot Krievijas pilsonību, interešu centrs un dzīvesvieta patiesi ir palikusi Latvijā, vai, tiešām pieņemot Krievijas pilsonību, ir saglabājusies vēlme integrēties Latvijas sabiedrībā? Šim iekšējā motivatora mērauklām noteikti ir jābūt augstākām par vienkāršu vēlmi nomainīt pastāvīgās uzturēšanās apliecību kā pasi.

Krievijas pilsonība pašreizējos ārējos apstākļos ir viens no riska faktoriem, kas ņemams vērā, domājot par valsts drošības aizsardzību. Līdz ar to, pieņemot apstrīdēto normu, faktiski tika noteikta Ministru kabineta 2010. gada 21. jūnija noteikumos Nr. 554 „Noteikumi par valstīm, kuru pilsoņiem, izsniedzot vīzu vai uzturēšanās atļauju, veic papildu pārbaudi” paredzētā padziļinātas pārbaudes procedūra. Attiecīgā procedūra pamatojās uz ārzemnieka vēlmi šīs procedūras ietvaros sadarboties, kas lielā mērā arī ir atkarīgs no iekšējās motivācijas.

Tādējādi katrai attiecīgā Krievijas Federācijas pilsoņa individuālai situācijai ir noteikta padziļināta izvērtēšana, tai skaitā, tēlaini sakot, apstrīdētajās normās ir izteikts lūgums arī pašam attiecīgajam Krievijas Federācijas pilsonim veikt individuālo izvērtējumu iekšējās pasaules motivātoros. Konstitucionālās sūdzības pieteicēji arī uzsvēra individuālās izvērtēšanas nepieciešamību.

Pastāvīgās uzturēšanās derīgumam, identiski kā jebkuram citam uzturēšanās tiesību derīgumam, ir liela nozīme sekām, kādas varētu iestāties konkrētās personas situācijā, pakārtojot minēto seku vērtēšanu paša ārzemnieka rīcībai, jeb vērtējot minētās sekas tieši skatā caur ārzemnieka rīcības prizmu.

Šajā sakarībā vēlos atsaukties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2020. gada 28. jūlija spriedumu lietā „Pormes pret Nīderlandi” un Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2018. gada 23. oktobra spriedumu lietā „Levakovic pret Dāniju”. Abus šos spriedumus raksturo tas, ka ārzemnieki, kuri kopš pašas bērnības, neesot vēl apzinīgā vecumā, sāka dzīvot citā valstī. Sasniedzot pilngadību, nebija pildījuši likuma prasības un tika izraidīti uz savu etnisko dzimteni, kur principā nekad nebija dzīvojuši, nekad nebija gājuši skolā, šķiet, pat īsti nepārvaldīja etniskās dzimtenes valsts valodu.

Jā, šajos spriedumos ir runa par krimināllikuma nepildīšanu. Tomēr, pakārtojot minēto seku vērtēšanu paša ārzemnieka rīcībai, Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir pieļāvusi pat tādu neizbēgamu seku iestāšanos kā izraidīšana, pat neprasot nekādas uzturēšanās tiesību garantējošas alternatīvas.

Jā, minētajos spriedumos tā bija paša ārzemnieka tieša izvēle pildīt augstākās bardzības likumu vai arī to nepildīt. Tomēr es vēlos atsaukties arī uz Eiropas Savienības tiesas 2017. gada 4. aprīļa spriedumu lietā C-544/15, kur tiesa pieļāva noteikt liegumu ieceļot un uzturēties valstī ārzemniekam, kurš pats tieši nav nepildījis kādu likumu, tieši pretēji, ir pildījis likuma prasības, bet viņa pilsonības valsts politika radīja potenciālu citu valstu apdraudējumu, un šis ārzemnieks ir šis valsts pilsonis, tikai attālināti saistīts ar konkrētās valsts politikas aspektiem. Attiecīgi imigrācijas jomā ir būtiska uzticēšanās konkrētās valsts pilsoņiem, un šo uzticību pilsoņiem var graut valsts rīcība kopumā.

Paturot minētos tiesas spriedumus prātā... Apstrīdētās normas nav vērstas uz to, lai izraidītu no Latvijas Republikas Krievijas Federācijas pilsoņus, kuriem uz Imigrācijas likuma 24. panta pirmās daļas 8. punkta pamata tika izsniegta pastāvīgās uzturēšanās atļauja. Līdzvērtīgas pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanai ir paredzētas praktiski izpildāmas procedūras. Arī paši konstitucionālās sūdzības iesniedzēji ir apliecinājums tam, ka likumdevēja iecerēto procedūru praksē ir iespējams izpildīt. Ir iespējams izpildīt, ja vien persona patiesi to vēlas, ja vien persona rīkojās, lai šo procedūru izpildītu.

Runājot par sekām. Attiecīgajiem Krievijas Federācijas pilsoņiem netika aizliegts saņemt nevienu citu likumā paredzētu uzturēšanās atļauju.

Kā to ir norādījusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa 2016. gada 21. jūnija sprieduma lietā „Ramadan pret Maltu”, ne Cilvēktiesību konvencijas 8. pantu, ne kādu citu Cilvēktiesības konvencijas noteikumu nevar interpretēt kā tādu, kas garantē tiesības uz konkrēta veida uzturēšanās atļauju. Ja tas ļauj uzturēties uzņemošās valsts teritorijā un brīvi izmantot tiesības uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību, šādas atļaujas piešķiršana principā ir pietiekams pasākums, lai izpildītu Cilvēktiesību konvencijas 8. panta prasības. Nav nozīmes, vai attiecīgajai personai ir piešķirama kāda konkrēta uzturēšanās atļauja, vai arī kāda cita. Tajā pat laikā ārzemniekam, lai saglabātu uzturēšanās tiesības, ir aktīvi jāveic nepieciešamās darbības. Bezdarbība, kurai nav racionāla skaidrojuma, ārzemniekam nevar garantēt uzturēšanās tiesības.

Kā jau to apliecināja lietā pieaicinātās personas, attiecīgajiem Krievijas Federācijas pilsoņiem nav liegta iespēja saņemt jebkuru Imigrācijas likumā paredzēto uzturēšanās atļauju, ja vien ir tāda vēlēšanās.

Apstrīdētās normas neskar izraidīšanas procedūru. Izraidīšanas procedūra, kā līdz šim, paredz individuālu ārzemnieka situācijas izvērtēšanu, tai skaitā uzklauššanu. Izraidīšana nav automātiska.

Turklāt Imigrācijas likuma 47. pants nosaka liegumu izraidīt ārzemnieku, ja izraidīšana ir pretrunā ar Latvijas Republikas starptautiskajām saistībām. Šī likuma garantija nav atkarīga tikai no vienas amatpersonas gribas, bet ir pakļauta arī tiesas vērtējumam.

Līdz ar to Saeimas izvēlēta procedūra ir ne tikai praktiski izpildāma, ja vien attiecīgais Krievijas Federācijas pilsonis to vēlas pildīt, bet tās ietvaros ir paredzēti arī pietiekami garantijas līdzekļi tam, lai tiesības uz personas privāto dzīvi netiktu pārkāptas. Procedūra ir balstīta uz individuālu izvērtējumu.

Daudzi jautājumi tiesas sēdē bija saistīti ar vienlīdzības principa aspektiem, salīdzinot gan ārzemniekus vispār, gan Krievijas Federācijas pilsoņu saņemtās pastāvīgās uzturēšanās tiesības dažādos laikos.

Kā jau tika minēts, imigrācijas jomas regulējumā ir raksturīga uzticēšanās vai, tieši pretēji, neuzticēšanās citu valstu pilsoņiem, tai skaitā balstoties uz pilsonības valsts, šajā gadījumā Krievijas valsts, rīcību, kam šie pilsoņi ir piederīgi. Valsts drošības kontekstā uz to norāda arī minētais Eiropas Savienības tiesas spriedums lietā C-544/15.

Saeima uzskata, ka citi ārzemnieki šādu ārējo faktoru kontekstā, Krievijas valsts un to pilsoņu reāli veiktā iebrukuma Ukrainā kontekstā, Latvijas okupācijas, kā arī okupācijas seku kontekstā nav salīdzināmi ar Krievijas pilsoņiem.

Kā jau tika minēts, pēc Krievijas Federācijas bruņota iebrukuma Ukrainā, skatot imigrācijas regulējumu, Saeimas piesardzīgais skats nevarēja nepamanīt Imigrācijas likuma 24. panta pirmās daļas 8. punktā paredzētos pastāvīgās uzturēšanās atļaujas izsniegšanas kritērijus un šo pastāvīgās uzturēšanās atļauju saņēmušo personu raksturojumu.

Neviens cits likums neparedzēja tieši šādu pastāvīgās uzturēšanās tiesību piešķiršanas veidu, proti, pastāvīgās uzturēšanās tiesību piešķiršanu, kas balstītos uz šķietami pretēju ārzemnieka rīcību – atteikšanos no Latvijas pilsonības vai nepilsoņa statusu, pieņemot citas valsts pilsonību, vienlaikus ar vēlmi saņemt pastāvīgās uzturēšanās atļauju Latvijā.

Imigrācijas likuma 24. panta pirmās daļas 8. punktā minēto pastāvīgās uzturēšanās atļauju varēja saņemt vienkāršotā procedūrā, citastarp bez vajadzības izpildīt nepārtrauktu uzturēšanos pirms tās saņemšanas. Līdz ar to no drošības risku skatpunkta nevar izslēgt, ka šajā Krievijas pilsoņu grupā var ietilpt tādi Krievijas pilsoņi, kuri patiesībā vēl pirms atteikšanās no Latvijas pilsonības vai nepilsoņa statusa par savu interešu centru izvēlējās Krievijas Federāciju vai faktiski jau regulāri uzturējās Krievijā ar tur piešķirto kādu no uzturēšanās atļaujām. Šādi Krievijas pilsoņi faktiski bez grūtībām un bez patiesas vajadzības pastāvīgi uzturēties Latvijā varēja saņemt minētās pastāvīgās uzturēšanās atļaujas un tās saglabāt līdz pārejas noteikumu 58. punktā noteiktajam termiņam. Šīs pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņēmušie Krievijas pilsoņi saskaņā ar Imigrācijas likuma 36. panta trešo daļu bija arī imūni pret

vairākiem šī panta pirmajā daļā paredzētajiem valsts un sabiedrības drošības apdraudējumu aspektiem. Šī ir norāde uz iespējamo drošības risku, kas izriet no tiesiskā regulējuma.

Vienlaikus tieši šo pastāvīgās uzturēšanās atļauju saņēmušie Krievijas pilsoņi ir skaitliski lielākā Krievijas pilsoņu grupa. Šī ir norāde uz iespējamo drošības risku, kas izriet no skaitliskā lieluma.

Saeimas ieskatā vienlīdzības principa vērtējumā nevar neņemt vērā drošības risku aspektus, jo īpaši, ja drošības risku aspekts citastarp ir procesa kontekstā un neatņem pamattiesības pēc būtības. Šajā vietā ir vērojama uzmanība, ka valsts valodas zināšanu apliecināšanas prasība nav nepamatota vai nesaprātīga prasība. Valsts valodas zināšanu apliecināšana tiek prasīta arī no citiem Krievijas pilsoņiem, kuriem ir pamats saņemt pastāvīgās uzturēšanās tiesības uz cita pamata. Kā jau tiesas sēdē apliecināja pieaicinātās personas, valsts valodu Saeimas noteiktajā termiņā pamata A2 līmenī praktiski var apgūt, ja vien ir vēlēšanās – tik spēcīga vēlēšanās, kas izpaužas reālā valodas apgūšanas darbībā.

Līdz ar to šo pastāvīgās uzturēšanās atļauju saņēmušie Krievijas pilsoņi neatrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos ar citiem ārzemniekiem.

Tiesas sēdē izskanēja arī vērtējums, ka pieņemtie grozījumi Imigrācijas likumā ir pretpasākums Krievijas Federācijas bruņotam iebrukumam Ukrainā. Apstrīdētās normas ir pieņemtas novēloti, tās nerasnējot mērķi.

Saeima vēlas norādīt, ka apstrīdēto normu pieņemšana nav atbildes pasākums Krievijas Federācijas bruņotam iebrukumam Ukrainā. Vēl jo vairāk, apstrīdēto normu pieņemšana nav Krievijas Federācijas pilsoņu sodīšana par Krievijas uzsākto karadarbību.

Apstrīdēto normu pieņemšana ir piesardzības pasākums, skatoties uz citu valstu pieredzi saistībā ar Krievijas politiku, ko īsteno tās pilsoņi, proti, skatoties uz Krievijas „iestaigāto taciņu” citas valsts sabiedrības šķelšanā, iekšējo konfliktu radīšanā un, visbeidzot, neatkarīgu valstu teritorijas okupēšanā.

Grozījumi Imigrācijas likumā ir tikai daļa no Saeimas pieņemtiem likumiem, kas vērsti uz šo risku mazināšanu, proti, Saeima 2022. gada 29. septembrī pieņēma grozījumus Izglītības likumā, kā arī Vispārējās izglītības likumā, kas paredz pāreju uz mācībām tikai valsts valodā pirmsskolā un pamatizglītībā. Vēl pirms tam Saeima 2022. gada 16. jūnijā pieņēma likumu „Par padomju un nacistisko režīmu slavinošu objektu eksponēšanas aizliegumu un to demontāžu Latvijas Republikas teritorijā”, ar kuru paredzēja pienākumu demontēt citastarp PSRS okupācijas karaspēka slavinošus objektus, kas nereti tika izmantoti propagandas izplatīšanai. Vēl pirms tam 2022. gada 4. aprīlī, izrādot cieņu Krievijas bruņotā iebrukuma rezultātā Ukrainā cietušajiem un bojā gājušajiem, Saeima pieņēma likumu „Par Ukrainā cietušo un bojā gājušo piemiņas dienas noteikšanu”, paredzot, ka 9. maijā nav pieļaujamas svinības, kas faktiski tika

izmantotas, lai Krievijai lojālus Latvijā dzīvojošus cilvēkus uzturētu un tuvinātu Krievijas radītajai informatīvajai telpai. Un vēlāk, 2023. gada 20. aprīlī, tika pieņemts likums „Par atsevišķu publisku pasākumu rīkošanas aizliegumu 9. maijā”, lai nepieļautu Latvijas kā demokrātiskas un nacionālas valsts vērtību noniecināšanu un apdraudējumu, tostarp sabiedrības šķelšanu, militāras agresijas, totalitārisma, vardarbības slavināšanu, kā arī nepatiesu vēsturisko notikumu atspoguļojumu.

Līdz ar to apstrīdēto normu pieņemšana piesardzības mērķa sasniegšanas kontekstā nav skatāma atrauti no citiem Saeimas pieņemtajiem likumiem.

Saeima nevar piekrist, ka apstrīdēto normu pieņemšana kā piesardzības pasākums septiņus mēnešus pēc Krievijas Federācijas bruņota iebrukuma Ukrainā, kas turpinās joprojām, ir novēlots pasākums. Pašreizējos apstākļos, pēc Krievijas Federācijas bruņota iebrukuma Ukrainā un nežēlīgas vardarbības demonstrēšanas, Krievijas pilsonība joprojām ir viens no valsts drošības riska faktoriem.

Saeima atbildes rakstā, kā arī Saeimas pozīcijā tiesas sēdē ir sniegusi argumentus, kas norāda uz apstrīdēto normu atbilstību attiecīgajām Satversmes prasībām, kā arī Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 4. protokola 4. pantam.

Ņemot vērā minēto, Saeima lūdz atzīt Imigrācijas likuma Pārejas noteikumu 58. punktu un 2022. gada 22. septembra likuma „Grozījumi Imigrācijas likumā” 5. pantu, ciktāl ar to izslēgts Imigrācijas likuma 24. panta pirmās daļas 8. punkts, par atbilstošu Satversmes 1. pantam, 91. panta pirmajam teikumam un 96. pantam, kā arī Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 4. protokola 4. pantam.

Tomēr, ja Satversmes tiesa atzīs kādu apstrīdēto normu par neatbilstošu kādai augstāka juridiska spēka tiesību normai, Saeima lūdz, ievērojot Satversmes tiesas likuma 32. panta trešo daļu, noteikt attiecīgās normas spēkā neesamību ar brīdi nākotnē, lai Saeimai būtu iespēja novērst konstitucionālo neatbilstību.

Paldies, godātā tiesa!

A. Laviņš.

Paldies, Vītoļiņa kungs, par jūsu debašu runu.

Pieteikuma iesniedzēju pārstāvēm... Vai izmantosiet replikas tiesības?

I. Nikuļceva.

Jā, izmantosim.

A. Laviņš.

Lūdzu!

I. Nikuļceva.

Jā. Liels paldies!

Es vēlētos atbildēt tikai uz vienu argumentu. Nu, ņemot vērā to, ka, manuprāt, tomēr politiska rakstura apsvērumi nav vērtējami Satversmes tiesas procesā. Un, proti, es vēlos vērst uzmanību, ko gan es jau, man šķiet, darīju arī sniedzot paskaidrojumus un atbildot uz jautājumiem, par atšķirību starp situāciju, kurā tiek lemts par jaunas uzturēšanas atļaujas vai arī vīzas piešķiršanu un situāciju, kurā tiek skartas personas iegūtās tiesības... tāpat pastāvīgās uzturēšanās atļauja jau ir izsniegta.

Un šajā aspektā, jā, vēlos tieši atspēkot Saeimas pārstāvja atsauci uz Eiropas Savienības tiesas spriedumu lietā C-544/15, kur tika vērtēta jaunas vīzas izsniegšana personai studijām. Protams, tad, kad tiek vērtēta jaunas vai vīzas vai uzturēšanas atļaujas izsniegšana, tad valstij ir ļoti liela rīcības brīvība un to pieteikuma iesniedzēji nevienā mirklī nav nolieguši. Tas attiecas gan uz valsts drošības apsvērumiem, gan uz jebkuriem citiem. Un nevienai personai, kurai jau nav uzturēšanās atļauja, nav tiešu tiesību ieceļot valstī un iegūt kādu uzturēšanās atļauju. Bet šī lieta ir būtiska atšķirīga, jo šeit iet runa tieši par jau iegūtām tiesībām, par pastāvīgās uzturēšanās atļaujas izbeigšanu.

Un tas ir arī viss, ko es vēlējos norādīt replikā.

Paldies.

E. Krivcova.

Savukārt, es savā replikā gribu izteikties atbildētāja stilā.

Tāpat, ja vienas valsts prezidenta piesardzīgais skats redz, ka cita valsts neatbilst tās interesēm, un šī amatpersona nolemj uzsākt agresīvu karu pret šo valsti...Citas valsts varas piesardzīgais skats, redz, ka kaimiņos notiek karš un ir draudi arī šai valstij, bet tā izvēlas ievērot starptautiskās tiesības, tā izvēlas palikt pie savas konstitūcijas, pie savas Satversmes, tā izvēlas pildīt starptautiskajās tiesībās noteikto cilvēktiesību standartu. Un tieši par šo ir strīds šajā lietā, ka pat apdraudējuma gadījumā mūsu valsts ir izvēlējusies būt demokrātiska valsts, kura ciena cilvēka tiesības un ierobežojot cilvēktiesības vērtē tās individuāli un piemērojot līdz šim pieņemtās tiesību normas.

Es domāju, ka tas arī dos lielāku ārpolitisku signālu citai valstij, nekā piekāpšanās un kompromisi ar demokrātijas un cilvēktiesību vērtībām.

Paldies.

A. Laviņš.

Saeimas pārstāvim vaicāšu, vai sekos atbildes replika?

V. Vītolīņš.

Jā, godātā tiesa.

A. Laviņš.

Lūdzu!

V. Vītoliņš.

Tātad, atsaucoties uz šo te Eiropas Savienības tiesas spriedumu lietā C-544/15, es vēlējos uzsvērt tieši aspektu, ka imigrācijas jomā uzticībai, tajā skaitā valsts rīcībai, kam piederīgi ir pilsoņi, ir ļoti liela nozīme.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Cienījamie lietas dalībnieki! Esam jūs uzklauģījuģi. Teikģu paldies par paustajiem argumentiem un apsvērumiem un paziģoģu, ka nolēmuma pasludinģģana šajģ lietģ notiks 15. februģrģ pulksten 12.00 šajģ tiesas sēģu zģlģ.

Paldies.

Tiesas sģdes sekretģre

Paula Marta Daugavvanaga-Vanaga

Stenogrģfģste

Mģrģte Ceļmalniece